

Z I D O V

GLASILO ZA PITANJA ŽIDOVSTVA

UPRAVA I UREDNIŠTVO : ZAGREB
ILICA BROJ 31, III. KAT

IZLAZI SVAKOG PETKA
RUKOPISI SE NE VRAĆAJU

PRETPLATA GOD. 100 D. POLUGOD. 50 D
ČETVRTGOD. 26 D. POJEDINI BROJ 2. D

Za našu halučku farmu!

Prošla je i ova jesen, a nade naših halucim nisu se ispunile: da će bar jesenas omedjiti granice svoga naselja — i tad graditi i težati svoj mošav, od svitanja dana do svitanja zvezda. Oni još nemaju svoje obećane zemlje u Obećanoj Zemlji, i nemaju obećanog fonda iz kog će da grade kuće i staje, i da namaknu stoku, mašine i alat.

Zemlju treba da im dâ Keren Kajemet; fond za instaliranje mi. Da dokle još da čekaju? Imaju, doista, neslomivu veru u ideale, i veliku meru ufanja u savest odgovornih činilaca, kad im se nisu pretrgle energije, toliko napete u večitom čekanju. Broje niz izgubljenih godina — oni; gde je naša toliko naglašavana povezanost s njima ako ne umemo, nestrpljivo kao oni, da brojimo s njima njihove izgubljene godine? —

Odgovorni činioci: to smo, uz Keren Kajemet Lejisrael, mi, celina židovstva ove zemlje iz koje su oni pošli u zemlju naših predaka i naših sinova.

Pred nama je jedna cela zima, doduše kratkotrajna u Palestini, ali i preduga da sakupimo svoje priloge za instaliranje naše halučke farme. Kad završimo tu akciju, u toku jedne, dve nedelje, tad ćemo, o Hanuku, da damo dostojan prilog našem Narodnom Fondu za kupnju zemlje. I onda ćemo, odlučnije no dosad, smeti da tražimo od njega da i on, napokon, iskupi svoje obećanje: da dadne zemlju našim halucim.

Nije više mnogo što treba da se namakne. U toliko pre mi tražimo, da se ubrza poslednji odlomak puta do ovoga cilja!

Svaki Židov u nas ako bude dao još srazmerno malen iznos, i onaj koji je već dao, ubrzo će obećani fond biti sakupljen. Vreme hiti; zašto ne možemo dosta da stavimo na srce svakome, neka dâ svoj prilog, ne čekajući da se lično od njega traži.

Milo nam je što nam iz redova naših sumišljenika stižu pozivi, da u prvome redu, s uspehom završimo ovu akciju. Iz toga crpemo uverenje, da sva naša cionistička javnost oseća nemogućnost daljnijega otezanja. Neke, dakle, i delom dade dokaza svoje nestrpljivosti!

Ovekovečite, Židovi i Židovke, svoja imena u spomen-knjizi naše halučke farme! Dajte da kronika obnove našega naroda zabeleži:

UOČI PESAHA, BLAGDANA IZBAVLJENJA IZRAILJEVA, PET TISUĆA ŠEST STOTINA OSAMDESETIŠESTE GODINE, DESETAK JE HALUCIM I HALUCOT IZ JUGOSLAVIJE, OSNOVALO SVOJ MOŠAV U EREC IISRAELU!

ZA RADNI ODBOR SAVEZA CIJONISTA U KRALJEVINI SHS:

Dr. BENO STEIN v. r.,
predsednik

lnž. OTON RECHNITZER v. r.,
tajnik

IZBORI U ČEHOSLOVAČKOJ.

Izbori za parlamenat i senat u Čehoslovačkoj, koji su se obavili dne 15. novembra, nijesu Židovima donijeli nijedan mandat. I ako je bio sklopljen sporazum o zajedničkom istupu između »Židovske Stranke« i »Židovske Gospodarske Stranke«, raskinula je ova posljednja partija ortodoksa tik pred izbore sklopljeni sporazum i židovski su se glasovi na izborima rascijepali. »Židovska Stranka« dobila je u čitavoj zemlji oko 100.000 glasova, a stranka ortodoksa nešto preko 16.000. »Žid. Stranka« nije kod toga golemog broja birača ni u jednom izbornom okrugu dobila količnik zbog samostalnog istupa stranke ortodoksa. U stvari može ipak da zabilježi znatan moralan uspjeh, jer je za nju ovaj puta glasovao prilično veći broj birača nego za prošlih izbora. Stranka ortodoksa postavila je svoje listine samo u onom dijelu države, u kojem živi pretežiti dio ortodoksnih Židova, naročito u Potkarpatskoj Rusiji, gdje bi kraj jedinstvenoga istupa barem jedan mandat bio i više nego siguran, a bila je velika vjerovatnost, da se dobe dva zastupnika u parlamentu.

PROTUSLOVNE VIJESTI O GOSPODARSKOJ KRIZI.

Od mjesec dva unatrag zapaža se u privrednim krugovima Palestine stanovita nervoza pred krizom, koja bi imala skoro da nastupi. Naprotiv je gosp. Hofejn, upravitelj Anglo-Palentine banke dao izjavu, da on tu bojazan ne dijeli. Međutim, da podsjeća na nužnu opreznost, koja je potrebna u svakom gospodarstvu, koje se rapidly razvija, kao što je to slučaj s palestinskom, e da ne bi nenadano nastupio nepovoljni preokret.

Potreba novih radnih snaga u kolonijama.

Jerusalim, 11. XI. (P. C.). Radovi koji se za naredno vrijeme planiraju u Emeku uposliti će znatan broj radnika. Velik broj radnika biti će potreban za ameliorizaciju zemljišta u nizini Ako, koju su kupili KKL, American Zion Commonwealty i druga društva. Predviđeni su drenažni radovi na području od 26 hiljada dunuma, koje je nedavno kupio KKL u blizini Nahalala.

Nemiri u Siriji

Mučni i krvavi događaji u Siriji, francuskom mandatarnom području, kriju u sebi mogućnost da budu izlazištem vanredno ozbiljnih dalekosežnih zapletaja na Blizom Istoku. Momentano ovisi sve o francuskom umijeću hoće li se plamen lokalizovati na Siriju. Sam fakat ustanka domaćega življa sili, da se postavi paralela između obadvaju mandatarnih područja na južnom levantinskom dijelu Pred. Azije: Palestine i Sirije. Mandat nad Palestinom vrši Engleska, a nad Sirijom Francuska. Mandat je uredba međunarodnog prava, stvorena nakon rata, kad su se regulirali međunarodni odnosi. Stvorena je Liga Naroda, da bude vrhovnom instancom na tom području. Članak 22. njenoga statuta pretpostavlja kao princip pravo samoodređenja svakoga naroda vodi računa o onim plemenima i narodima, koji zbog niskoga kulturnog i ekonomskog stupnja nijesu zreli da valjano upravljaju sami sobom. Zbog toga će pojedine velevlasti dobiti od Lige Naroda, a po ovom 22 članku nalog, zadaću, upravo: mandat, da upravljaju područjem, na kojem prebiva koji od ovakvih naroda, bričajući se da mu pomogne u njegovom kulturnom razvitku sve do tačke, kod koje će biti sposoban, da uzme svoju sudbinu u vlastite ruke. Tako je Francuskoj dan mandat nad Sirijom, a Velikoj Britaniji nad Palestinom. Mandat nad Palestinom je naročit po tome, što daje u dužnost mandatarnoj vlasti, da pomaže izgradnju Palestine u židovsku domaju. Velikoj Britaniji — mora se priznati — nalaže mandat Lige Naroda kompliciranu zadaću, dok je zadaća Francuske u stvari jednostavnija. Polazna tačka, sa koje mora uprava mandatarnе vlasti polaziti, jest očuvanje reda i mira. Uprava Palestine upotrijebila je tu metode, koje jasno pokazuju, da je svaka britanska vlada iza rata shvatila, da mandatarno područje valja razlikovati od kolonije, dok je Francuska postupala u Siriji jednako kao što vlada u svojim kolonijama. Zadržala je vojnu upravu, pogoršavši taj sistem time, da je generale-komesare imenovala i smjenjivala sa partajskog gledišta. Najprije su se, za desničarske pariške vlade izredala dva generala, desničara a onda je vlada ljevičarskoга kartela imenovala komesarom Sirije generala Sarraila, čovjeka strogo republikanskih nazora, odlučna protukatolika, za koga Lloyd George kaže, da je ponešto izazivalačka natura. Vojna je uprava bila brutalna prema domaћem pučanstvu, koje je sastavljeno iz preraznih i do nedavna zavadjenih plemena i kupovala politički uplivne domaće ljude; nije ništa učinila,

da gospodarski ojača zemlju. Pučanstvo je i sa ekonomskog i prosvjetnog gledišta osjećalo golem teret, koji mu nanosi uprava Francuza. Zavadjene i izmiješane rase Sirije danas su složne u borbi protiv Francuske posade, kojoj stizavaju pojačanja iz Maroka. I danas je značajno, da se iz redova Siraca čuju glasovi, a donosi ih sirska štampa, koji žele upravu kao što je u Palestini, jer je ona liberalnija i više slobodnjačka. Usred bure Francuska zamjenjuje vojnu upravu sa civilnom. General Sarrail, koji je dao bombardovati Damask, je opozvan a na njegovo je mjesto imenovan de Jouvenel. Krv se još lije u zemlji sa velikom francuskom posadom — a preko granice, u Palestini sa neznatnim brojem vojnika i policista vlada mir uzoran i za evropske zemlje. Stvar ne leži u karakteru domaćeg pučanstva, nego bez sumnje u upravnom umijeću. Za nas je časno, što je upravo Židov, cionista Herbert Samuel kao činovnik britanske vlade izveo uzor djelo mira. Dogadjaji u Siriji, promatrani pod vidom svih svojih eventualnih posljedica daju sa praktičnog gledišta a i bez obzira na moralno, apsolutan argumenat protiv onakove politike, koja direktno ili indirektno izaziva i draži revoltne instinkte domaćeg arapskog življa, koji se danas i onako nalaze u stadiju snažnog vihora nacionalnoga osvještavanja.

Danas mi u vezi s time dvostruko umijemo da shvatimo princip Herberta Samuela u njegovoj upravnoj politici. On je nedavno govorio u Londonu, kod proslave osme obljetnice Balfourove deklaracije. Tu je i opet sve jasno rečeno, što je već mnogo puta bilo istaknuto: 600.000 Arapa u Palestini je fakat, koji se mora uvažiti; taj golemi broj mora da osjeti blagodati a ne neprijateljstvo britanske uprave. Mora se doduše reći, da je vlada Samuela bila kadšto i suviše rezervirana prema zahtjevu da pomaže i bodri židovsku imigraciju i da pospješuje razvitak židovske domaje. Treba se, recimo, sjetiti pitanja o učešću vlade u budžetu hebrejskih škola. Ali to su omaške, koje se dadu popraviti. Nijesu, barem zasada, sudbonosne. Čuju se već ozbiljni glasovi i sa engleske strane, da stvar ima da krene boljim tokom. Mora se nasuprot priznati, da bi zapostavljanje Arapa urodilo momentima dubokim i sudbonosnim, koji bi fizički i moralno više naškodili našoj stvari, nego što joj škodi zapostavljanje vlade. Ne radi se o tome da se opravdavaju grijesi palestinske uprave koji dolaze odatle, što se nije točno držala odredaba mandata, nego valja uočiti, da se u Palestini mora i može da vodi samo arabofilski politika, jer je to zahtjev života. Zato pozdravljamo svaki akt koji koristi kulturnom i ekonomskom podizanju arapskoga življa, dolazio on sa strane palestinske uprave ili Cionističke Organizacije. Moral na kojem se osniva naše pravo, brani nam da se podizemo na račun drugih, kao što nam podjednako nalaže, da priječimo svakoga, da se podiže na naš račun.

V e i.

M. M. Usiškin

Jedna od najjačih ličnosti u cionističkom pokretu, Menahem M. Usiškin, predsjednik Direktorija Keren Kajemet Lejjsraela, dolazi u Jugoslaviju, da i u našim krajevima pobudi oduševljenje za Geulat Haarec. Kamogod je dosad došao, svagdje je dao jakih poticaja ne samo za intenziviranje rada za Keren Kajemet Lejjsraela, već i za cjelokupni cionistički rad. Kao što sve doista velike ličnosti znadu da svojom jakom voljom probude i pokrenu energije, što su dosad bile latentne, tako i Usiškin znade izbiti iz židovske mase, pored svih teškoća njezina ekonomskoga položaja, maksimum požrtvovnosti za veliku ideju, koju zastupa svim žarom poletnoga mu duha.

Nije svrha ovih redaka, da daju karakteristiku ličnosti g. Usiškina. Hoćemo samo na vijest o njegovu dolasku da damo doprinos upoznavanju te odlične ličnosti.

Usiškin pripadao je, kako je poznato, opoziciji protiv Uganda-projektu, a bio je jedan od najjačih pobornika praktičnoga rada u dobi, kad su svi politički cionisti bili odlučno protiv svakooga rada u malome u Erec Jisraelu. U jednom i drugom pravcu on je pobijedio nakon velikih i teških borba. Neumoran pregalac, jedan je od najkonzekventnijih zastupnika čistoga cionističkoga naziranja, koji, što je takodjer karakteristično za nj, nije htio do XIII. kongresa da govori drugim jezikom no hebrejski, pa je i pred Mirovnom Konferencijom u Parizu, gdje je s Weizmannom i Sokolovom zastupao Cionističku Organizaciju, u hebrejskom govoru iznio zahtjev židovskoga naroda na istorijsku domovinu u Erec Jisraelu.

Nakon rata preselio se u Erec Jisrael, te je neko vrijeme bio pročelnikom cionističke komisije, t. j. palestinske cionističke Egzekutive, a kasnije izabran je predsjednikom Keren Kajemet Lejjsraela. Neprolazne su njegove zasluge za povećanje narodnoga imetka. Do njegova dolaska bio je Keren Kajemet mala institucija, koja je usporedjena s drugim privatnim institucijama imala tek neznatan dio zemljišta kao svoje vlasništvo. Usiškin izdao je parolu o »Geulat Haarec« i njegovom radu u Evropi uspelo je, da podvostruči prihode KKL. Još će svima biti u pameti živahna borba na XII. Kongresu radi kupnje Emek Jezreela, kojom je Usiškin inaugurirao velike kupnje zemljišta, pa je time stvorio bazu za suvislu kolonizaciju. Ako danas vidimo da se svuda zaokružuju židovski posjedi, da niču nove naseobine, tad je to posljedica konzekvetne zemljišne politike, koju gvozdenom svojom voljom provadja Usiškin.

Pojačana imigracija posljednje godine stavlja velike zahtjeve na Keren Kajemet Lejjsraela. Treba za sve te imigrante nabaviti zemljišta i omogućiti im time, da se sljube sa palestinskim zemljištem.

I opet je Usiškin pošao na agitaciju u Evropu, da osigura KKL veće prihode, kako bi i u ovoj godini mogao provesti velike kupnje zemljišta. Za dvije nedjelje doći će i u Jugoslaviju. Proboravit će kod nas nekoliko dana, da našem radu dade i pojavom svojom, riječima i savjetom svježe impulze. Dolazi da promatra i naše djelovanje, a mi smo uvjereni, da će njegovo prisustvo još više ojačati u našim redovima vjeru u snagu naše ideje. Iz Jugoslavije

polazi g. Usiškin u Erec Jisrael. Želimo, da od nas ponese dojam našega predanja za veliko djelo nacionalne kolonizacije, impresiju, da jugoslavenski Židovi imaju dovoljno ispravnog i dubokog shvatanja za sve potrebe obnove Erec Jisraela.

AKCIJA JOINTA I AMERIČKI CIJONISTI.

»The New Palestine«, organ američkih cionista, piše u svom posljednjem broju o teškoćama, koje su se pojavile oko provedbe zaključaka konferencije u Filadelfiji, stvorenih dogovorno između Jointa i cionista. Na konferenciji je dogovoreno, da se kampanja za namaknuće svote od 15 milijuna dolara imade provoditi pod parolom opće pomoći Židovima Srednje i Istočne Evrope, i da se »Krimski projekt« kao takav naročito ne ističe. U protimbi s time vodi se sada sabirna akcija Jointa u znaku »Krimskoga projekta«. Raznim pretjerivanjima nastoji se koncentrisati interes židovstva za krimsku stvar. Gotovo se i ne govori o općem pomoćnom djelu. U Filadelfiji je obećano, da će se podupiranje izgradnje Palestine smatrati dužnosti Židova svih smjerova i da se Palestina ima uzeti u obzir kod pomoćnoga djela. Činjenica je, da nema u apelima i cirkularima upravitelja Jointa uopće spomena o Palestini. Nekoji govornici su čak htjeli da omalovaže palestinsko djelo. Amerikanski cionisti, koji su obzirom na proširenje Jewish Agency odustali od svake borbe neugodno su dirnuti tim pojavama. Kampanja Keren Hajesoda za namicanje iznosa od 5 milijuna dolara započela je. »The New Palestine« označuje ovu kampanju kao jedinu mogućnost, da učini palestinsku ideju centralnom idejom američkoga židovstva i da odagna iz cionističkih redova sumnju i potištenost. Mnogi odlični cionistički vodje izjavili su, da ne mogu stupiti u odbor Jointa, u koji su izabrani, jer je po necionistima prekršen pakt.

AKCIJA DA SE NAMAKNE 5 MILIJUNA DOLARA.

29. povembra ima da se u Baltimore održi američka palestinska konferencija, koja treba da otvori dosada najveću kampanju za izgradnju Palestine. Očekuje se da će toj konferenciji prisustvovati osim vodećih američkih cionista i uglednih osoba, koje se interesiraju za izgradnju Palestine, ugledni cionistički vodje i dr. Weizmann. Sve korporacije, fondovi koji pripadaju United Palestine Funds Appeal prihvatili su apel i izjavili se spremnim da svoju mašineriju stave na raspolaganje zajedničkom radu.

Poljoprivredna izložba židovskih kolonija u Rusiji.

Ukrajinski poljoprivredni komesarijat sprema u Snigirevki glavnom mjestu okruga istoga imena a u oblasti Hersona izložbu raznih predmeta poljoprivredne industrije. Na toj su izložbi učestvovali i židovski kolonisti, koji u tom kraju stanuju u grupama potpomagani društvom Jewish Colonization Association (J. C. A.). Deset izlagatelja dobili su nagrade a ostali priznanja. U židovskim kolonijama oblasti Hersonske završeno je sijanje; zasijano je svega 75% zimskog usjeva. Agronomi J. C. A. u oblasti Hersonskoj bili su pozvani da sudjeluju na konferenciji specijalista vinogradarstva na Krimu.

Primici KKL kako otpadaju na pojedinca.

Jerusalem, 11. XI. 25. (P. C.). Podjela primitaka Židovskoga Narodnoga Fonda iz svih zemalja za vrijeme prošle godine po židovskom kalendaru pokazuje da je New Zeland dala najveću kvotu na pojedinca. (Preko 11 šilinga). U Južnoj Africi otpada na svakooga Židova 3.5 šilinga. (Poznato je da Južna Afrika daje i za K. H. relativno najveću svotu); u Poljskoj otpada oko 0.5 šilinga na svakooga Židova. U Udruženim Državama jedna trećina, u Njemačkoj tri četvrtine šilinga, a u Engleskoj preko jednog šilinga. Palestina daje na svakog pojedinca gotovo 1.5 šilinga, a Kanada je ponešto nazadovala prema prošloj godini pa njena pojedinačna kvota iznosi nešto više od polovice šilinga.

Aguda će nastaviti pregovore sa Cionističkom Organizacijom.

Prema vijestima ITA zaključila je konferenca poslovnog odbora Agude koja se održala početkom novembra u Beču, da se nastave pregovori sa Cionističkom Organizacijom u smislu ranijih zaključaka. Na toj je konferenciji raspravljena situacija stvorena Krimskim projektom. (Ziko).

Govor Herberta Samuela

Na proslavi osme obljetnice Balfourove deklaracije, koja se održala 2. novembra u Londonu, izrekao je bivši vrhovni komesar Palestine sir Herbert Samuel značajan govor za situaciju u Palestini, i za politiku koju je ondje vodio. Rekao je, da je Balfourova deklaracija morala da prodje mnogo stadije dok je postala ono, što danas znači. Morala je da podnese Paris i San Remo da bude potvrđena po Savezu Naroda. Sve je ove opasnosti sretno prebrodila. Priznalo ju je 5 engleskih vlada za redom i postala je sastavnim dijelom međunarodnog prava. On je mogao da bude vrhovnim komesarom pod raznim londonskim vladama upravo zato, što engleska politika ne pravi skokove. Lord Plumer nastavit će istu politiku. Privredni položaj Palestine najbolje pokazuje, što je dosad postignuto: višak primitaka u prošloj godini iznosio je četvrt milijuna funti, porezi mogli su da se znize za 20%. Garnizona u manjena je za četiri petine. Jedino što engl. porez, ima da daje za Palestinu, jesu izdaci za ovu mađu garnizonu.

Židovsko pučanstvo podvostručilo se u posljednjih 5 godina i raste godišnje za 30%. Židovska sela vanredno se razvijaju, Tel-Aviv brojio je godine 1920. 5000 stanovnika sada ih ima 40.000. Samuel crta dalje sliku razvitka, koja mu se pružila kad je putovao od Dana do Beršeba da se oprosti sa Palestinom. Pojedinačno govori o svakoj koloniji a naročito o Emeku gdje su Židovi izdali jedan milijun funti za isušenje močvara i uklonili bolesti. Hvali haluce a iza toga spominje svoj susret sa barunom Edmundom Rothschildom u Zihron Jaakovu.

Herbert Samuel ističe tri momenata koji su u prvom redu pridonijeli da se zemlja mogla ovako razviti. Prvi je momenat razborita politika engleske vlade, koja nije pobudila sumnju u svoju odluku da iskupi zadanu riječ. Drugi je momenat priticaj velikoga kapitala u zemlju; Židovi su u 5 godina donijeli u zemlju 7 milijuna funti. Arapi su odatle crpili gotovo jednaku korist kao i Židovi. Treći je momenat politika prema Arapima koja se klonila neprijateljstva i potlačivanja. Nije lako graditi domaju za narod koji još nije u zemlji. Arapi imaju jednako kao i Židovi svoju tradiciju, ponosni su na svoju veliku prošlost, stolicima su vezani za palestinsko tlo. To je Samuel uzimao u obzir. Prisustvo šest stotina hiljada Arapa jest činjenica, koja mora da se uvaži. On je tražio put prijateljstva, a ne dušmanstva, pa je izgradio za Arape dvije stotine škola, a isto tako izgradio je legatom Kadoori-a po jednu poljoprivrednu školu za Židove i Arape.

Samuel je naglasio u svom govoru da nije nikad zaboravio da Balfourova deklaracija jednako osigurava arapske interese kao što predviđa izgradnju židovske domaje. »Velim to, reče Samuel, iz punog uvjerenja, a da se ni pred kime neću da opravdam«. Dobri odnosi sa Arapima su židovska nužda, Englesko javno mnijenje nikada nebi dopustilo i najmanji znak potlačivanja i Savez bi Naroda podigao svoj glas. Kakovi bismo stajali pred svijetom? Nikada se ne bi židovstvo moglo da očisti pred svijetom od ovakove mrlje. Jedino se ovako mogao stvoriti u Palestini mir kao osnova općega razvitka i procvata. Cijonistička Organizacija, kojoj su na čelu odlični vodje sa vanrednim državnim umijećem kao Weizmann i Sokolov, uvidjela je, da nema druge politike do ove, miroljubive. Bolje je da se židovska domaja gradi polagano i sigurno, nego da bude zgrada na glinenim nogama, što samo prema vani hoće da pokazuje svoju krasotu, a koju bi mogao da sruši i najmanji vjetar. Sigurnost pučanstva i njegovo zadovoljstvo najjači su dokaz za stabilnost gradnje.

Hoće li ova palestinska zgrada moći da živi od vlastite snage ili će još dugo morati doživati pomoć izvana? Ova potpora s polja nasmije brzo da prestane, ona mora štaviše od godine do godine rasti, jer čitav svijet promatra, kako Židovi grade domaju. Povijest nam je nadređena pa kontrolira dokle siže naša stvaralačka snaga. Ali je sigurno da židovska kolonizacija u zemlji postaje sve samostalija. Tel Aviv se razvija u najznatniji industrijalni centar Srednjega Istoka. Mnogo još mora da se učini, Sveučilište je otvoreno, ali je tek u svojim počecima. Rutenbergov projekt na Jordanu nije još izveden. Palestina čeka još na luku, treba dakle još mnogo napora. Mnogo očekujem od Jewish Agency; svi Židovi moraju da učestvuju u palestinskom radu. Židovi su inspirirani velikom zadaćom, Palestina će se graditi, bit će dostojna

Razvitak industrije u Palestini.

U Palestini producira se sada čitav niz proizvoda: uređaji za biroe, razno pokućstvo, potrebštine za kućanstvo, kola itd. Sada se upravo otvara tvornica furnira. Metalna industrija takodjer proizvodi mnogo produkata potrebnih za život i za Zemlju. Postoji tvornica plugova, tvornica aparata za kuhanje, tvornica kreveta, dječjih kolica, a ima i raznih poduzeća, koja proizvode žlice i viljuške, svijećnjake, jeftin nakit, plutove, dijelove za električne svjetiljke, razne predmete umjetnog obrta. Dalje postoji u Palestini ljevaonica slova i razne druge obične ljevaonice. Duskora će se osnovati tvornice metalnih kostura za prozore i vrata, tvornice poljoprivrednoga orudja i razne željezne robe. Izgrađena je na mjesto dviju malih jedna velika i moderna tvornica papira i pisaćeg materijala. Novosnovana tvornica cementa pod imenom »Jesod« uposljuje deset radnika. U Neve Šaanu dovršena je gradnja tvornice čarapa, kojoj su vlasnici gg. Lachs i Taglicht. Produkcija će započeti ovog mjeseca, a u tvornici će biti uposljeno 20 radnika. Duskora imala bi da se izgradi treća tvornica čarapa, kojoj je vlasnik g. Braun, jedan od osnivača »Lodzie«. Na području Mahlula gradi se blizu radničke kuće tvornica asfalta.

(Ziko).

Savez palestinskih odvjetnika.

U Hajfi se nedavno održala zajednička sjednica židovskih i arapskih odvjetnika na kojoj je zaključeno, da se zbog zaštite staleških interesa osnuje zajednički savez. Komisija od tri člana u kojoj je po jedan Židov, musliman i kršćanin izradit će nacrt statuta.

(Ziko).

Prolom oblaka u Galileji.

U Palestini je kišni period ove godine započeo prilično rano i intenzivno. U Galileji su učestali veliki prolomi oblaka, koji su počinili znatnu štetu. Mnoge ceste posve su na nekim mjestima zatrpane kamenim gromadama, koje su bujice nanijele sa bregova, pa je tako neko vrijeme bio otešcan promet. Vlada je odaslala kolonu radnika da poprave ceste. U blizini kolonije Roš Pina odnio je nabujali potok most; jedan arapski pastir utopio se zajedno sa svojim stadam.

(Ziko).

veličine prošlih generacija i stvorit će mnogošta velika za budućnost.

Nakon burnog odobravanja, što je popratilo govor Herberta Samuela, uzeo je riječ dr. Weizmann pa je oduševljeno pozdravljen zahvalio Samuelu za njegove riječi. On ističe da je napredni razvitak Palestine plod mira i reda što ga je stvorila Samuelova uprava. Mandatarna komisija uvidjela je da je Palestina mnogo sredjenija i da se razvija vanredno bolje od drugih mandatarnih zemalja. Ali napredak u Palestini ovisi o jedinstvenoj fronti Židova. Cijonistička Organizacija učinila je sve, što je mogla, da izadije u susret onima, koji su dosad bili necijonisti ili čak protucijonisti. Ona hoće da iskreno dijeli prava koja joj daje mandat, ali oni moraju da snose i dužnosti. Samo će ovako Jewish Agency moći da stupi u život. Dr. Weizmann iznosi dalje situaciju obzirom na Jewish Agency, koja je u Americi postala nešto komplikiranija zbog novoga projekta, da se Židovi nasele u Sovjetskoj Rusiji. Cijonisti žele tom projektu potpun uspjeh i ne smatraju ga konkurentnim preduzećem palestinskoj izgradnji. Teško je ljudima u Ukrajini, koji ne mogu da razumiju teškoće palestinske uprave, reći, neka budu strpljivi. Ovaj teško iskušani narod pokazao je u povijesti gotovo nadčovječnu strpljivost. Taj narod trese vratima Palestine. Nestrpljivi kritičari morali bi da razumiju, da smo od mandatarnu vlasti mogli da dobijemo eventualno i više, ali podjednako i mnogo manje. Mogli smo možda brže da koracamo ali smo mogli i da zapnemo. Moramo da budemo strpljivi i oprezni, jer gradimo djelo za mnoga pokoljenja. Možda će ono da bude dovršeno tek iza dvije tri generacije, nama je dano da stavljamo kamen temeljac, a mi ga hoćemo da postavimo čvrsto i solidno kako bi nastajna pokoljenja mogla na njemu brže da grade.

Osim Samuela i Weizmanna govorili su i Sokolov, te vrhovni rabin za Veliku Britaniju Hertz, predsjednik Board of Deputiesa i sir Robert Waley Cohen, prominentan necijonista. Značajno je učešće predsjednika Board of Deputiesa, koji je Herbertu Samuelu izručio pozdrave svega britanskoga židovstva.

Cijoniste i mandatarna vlast

»Jüd. Rundschau« od 13. o. mñ. donosi ovaj senzacionalni članak Leut. — Com. J. M. Kenworthy-a, člana engleske donje kuće i poznatoga prijatelja cijonizma.

Permanentna Mandatarna Komisija Saveza Naroda u Ženevi je zasjedala. Po ustanovama Saveza Naroda je engleska vlada kao mandatarna vlast obvezana, da daje izvještaj o upravi Palestine, i to je učinila. Major Ormsby Gore, član parlamenta i podsekretar za kolonije bio je zastupnik engleske vlade pred komisijom. On sam je prijatelj cijonističke stvari.

Pismo, što ga je dr. Weizmann sa strane Cijonističke Organizacije na 1. septembra upravo na visokoga komesara Palestine, kao i memorandum istoga datuma, što ga je Cijonistička Organizacija predala glavnome tajniku Saveza Naroda za informaciju permanentne mandatarnu komisije, postali su poznatima. Vrlo je vjerojatno, da će drugi članovi Mandatarnu Komisije, koji su interesovani na cijonističkome pokretu, svratiti govor na opće i političko držanje mandatarnu vlasti kao i na pitanje buduće politike.

Da je situacija normalna, ne bi se uprava Palestine po Engleskoj kao mandatarna vlast mogla ozbiljno kritikovati. Vlada je bila dobra, nije bilo ozbiljnijih nemira, vojnička posada je malena, a arapsko pučanstvo nema razloga da se tuži. Ali što se tiče izvedbe Balfourove deklaracije i koraka, koji su poduzeti za izgradnju židovske narodne domaje u Palestini, imade sigurno mjesta kritici.

Neki od motiva za tu kritiku iznešeni su u pismu dra. Weizmanna. Medju inim se radi o neznatnim prinosima, što ih židovske škole u Palestini dobivaju i koji u školskoj godini 1924.—25. iznose samo EL 3065. To je samo 3% od svote, koja se troši od javnoga fonda za odgojne svrhe. Medjutim čine Židovi danas preko 13% pučanstva te bi već prema tome broju trebali da dobiju za svoje odgojne institucije 13% od sredstava određenih za odgojne svrhe. Činjenica je, da Cijonistička Organizacija izdaje velike svote za odgojne svrhe. Sveukupni troškovi židovskih škola za školsku godinu, koja se završila 30. septembra 1924. iznose oko EL 92.677. K tome pridolazi EL 6000, što ih je Cijonistička Organizacija dala radničkoj organizaciji za večernje kurzeve, predavanja i knjižnice. Povrh toga pridolaze još troškovi hebrejskoga univerziteta na Skopusu, koji idu gotovo posvema iz cijonističkih fondova. Činjenica, da cijonistička i druge židovske organizacije izdaju tako velike svote u odgojne svrhe, služi vjerojatno vladi za ispriku, što ne daje veću kvotu od dohodaka zemlje za izdatke židovske odgoje. Ali ta isprika ne valja. Dohoci zemlje sastoje se od poreza čitavoga pučanstva, a dio poreza, što ga plaćaju Židovi Palestine, je kroz njihovu poslovnu sposobnost i veću imovinu razmjerno visok. Kod pravednije razdiobe kvote, Cijonistička bi Organizacija imala više novaca za naseljivanje i druge svrhe, ili pak bi mogla da izgradi više odgoju.

Predjimo na pitanje zemljišta. Članak VI. palestinskoga mandata određuje, da se naseljivanje Židova ima da pospješni na državnoj i neobradjenoj zemlji, koja nije potrebna za javne svrhe. Usporedimo li, kako država opskrbljuje zemljom iseljenike u britskim dominionima, ne možemo da predbacimo mandatarnu vlasti u Palestini preveliku darežljivost. A usporedimo li držanje turske vlade prije rata, nije se zaista pokazala Cijonističkoj Organizaciji u tome nadasve važnome zemljišnome pitanju mnogo veća sušretljivost.

Istina je, da su se potvrdile i obnovile svojedobne koncesije turskih vlasti za zakup kabarskih močvara. Ali za isušenje tih močvara i za pobijanje malarije trebalo je velikih investicija, koje su pokrili cijonistički fondovi.

U Palestini vlada prava glad za zemljom. Fondovi Cijonističke Organizacije su ograničeni. Trebalo bi da se učini mnogo više, da se unaprijedi poljodjelsko naseljivanje. Ni u jednoj zemlji nije moguće naseliti koloniste bez izdašne državne pomoći. To dokazuje povijest svih britskih dominiona s onu stranu mora. Uzmimo slučaj Kanade. Budući naseljenici dobivaju ne samo zemlju besplatno ili uz lake platežne uvjete, nego

i premiju od L 15 po glavi te su za tri godine oslobođeni od poreza. Slične su pogodnosti u Australiji, u koloniji Kenya i drugim britanskim zemljama. Židovski naseljenici Palestine ne dobivaju nikakove premije, zemlja se prodaje uz cijene, koje su umjetno povišene, a kolonista ima da plati poreze od časa, kad stupi na palestinsko tlo. Gotovo ništa se dosad nije učinilo, da naseljenici dobiju državna zemljišta, te je vrlo poželjno, da se nije ukazala potrebnom provedba stanovitih agrarnih reformi, da se razdijele dobra velikih zemljoposjednika, kao što su to učinile druge države, na pr. Rumunjska, Poljska, Mađarska itd.

A sad k pitanju imigracije. Odobrena je samo trećina molbi, a izbor je odviše poman. Da je vlada Ujedinjenih Država vodila takovu politiku u godinama velikoga napretka u Americi u prošleme stoljeću, kako bi danas izgledalo pučanstvo Ujedinjenih Država. Pogriješno je stavljati nepotrebne zapreke onima, koji imaju namjeru, da se nasele u zemlji, koja treba tek da se izgradi i razvije. Neumjesno je zapriječiti nekoga, da udje sa svojom porodicom u Palestinu, poradi njegovoga političkoga uvjerenja, ako je inače za to sposoban. Ako se političke namjere toga čovjeka ne podudaraju s mišljenjem vlade, treba država da ima dostatnoga povjerenja u pravednost i valjanost svoje uprave, te je uvjerenja, da će se nazoni toga čovjeka nakon kratkoga boravka u zemlji promijeniti, dok uživa probit britske vladavine.

Usporedimo te upravne metode s onima sovjetske vlade u namjeravanom naselju židovskih kolonista u Krimu, koji će uživati najveće pogodnosti. Kroz godine su oslobođeni od poreza, a već dosad im je doznačeno 15.000 desetina prijašnjih krunskih dobara.

Stvorila bi se čudnovata situacija, kad bi veća darežljivost ruske vlade židovskim naseljenicima u Krimu potkopala tlo engleskoj vladi kao mandatarnoj vlasti i Cijonističkoj Organizaciji.

Profeti nesreće prorekli su sve moguće nemire, ako se obistini plan židovske narodne domaje u Palestini. Reklo se, da će biti neprestanih nesuglasica i razmirica s Arapima, da će doći do ustanaka, revolucija, nemira, građanskih ratova. A kako je zaista? Osim malenih smetnja vlada u Palestini kroz godine potpun mir. Nekoliko milja sjevernije leži francuska mandatarna zemlja Sirija, koju također nastavljaju Arapi, i to — budi mimogred rečeno — Arapi većega napretka i više civilizacije, nego li Arapi Palestine, prema tome pučanstvo, koje je mirnije i koje će više poštivati zakone. Medjutim su u Siriji izbili nemiri najozbiljnije vrsti. Francuska vlada stoji nasuprot strašnome ustanku naroda. A u Siriji nema židovskoga pitanja i nije bilo pokušaja, da se nasele židovski koloniste. Stari, glasoviti, lijepi grad Damask bio je izložen bombardmanu, koji sjeća na postupak Nijemaca u Louvainu. Postalo je potrebnim, da dodju čete iz Maroka, da učvrste vlast francuske vlade. A što je najčudnovatije: Arapi Sirije pokazuju na bolju sudbinu svoje braće u Palestini i zahtijevaju da se prema njima isto tako vlada.

Te činjenice, koje se ne dadu zanijekati, neka uklone posljednje ostatke straha i sumnje iz glava engleskih državnika. U Palestini, jednoj istočnoj zemlji, daje Cijonistička Organizacija novaca za znanstvena istraživanja, za poljodjelstvo, za pobijanje bolesti, za uništenje malarije, za isušenje i ameliaciju močvara, za nasade drveća u gorama. Cijonistička Organizacija pripravlja i izobrazava radnike i buduće seljake, koji namjeravaju u Palestinu, mnogo puta bolje, nego li što se izobrazavaju iseljenici u Kanadu i Australiju.

Jedna razborita vlada trebala bi da pozdravi takova nastojanja kao i činjenicu, da svi ti pokušaji i troškovi idu u korist zemlje, kojoj je Velika Britanija mandatarnom vlasti.

★

(H—r.) Energični istup neustrašivoga pobornika, cijonizma, koji se ne žaca da napadne englesku vladu u neengleskim, šta više novinama, koje izlaze u Njemačkoj, prouzročit će posvuda velik dojam. Član engleskoga parlamenta, nežidov Kenworthy stavlja na svoju državu zahtjeve, koji se doduše u glavnome nalaze i u Weizmannovome pismu na Vrhovnoga Komesara (odnosno na Mandatarnu Komisiju Saveza Naroda), ali ton, kojim Kenworthy govori, taj

smo dosad čuli samo kod Žabotinskoga. I nama se zaista po prvi puta čini, mi to rado priznajemo, da taj ton imade svoje aktuelno opravdanje. U tom priznanju nas ne bi smetala ni primjedba onih žabotinskijevaca, koji će reći, da nam tek sada rastu krila, kad čujemo taj glas s nežidovske strane. Ali takav glas s naše strane (a ni s engleske!) nije bio moguć u doba arapskih izgreda u Jafi. Naprotiv dolazi danas pitanje državne potpore našem školstvu, pitanje podjele državnoga zemljišta židovskim naseljenicima u smislu mandata i pitanje ograničenja imigracije u stadij, koji zahtijeva pravedno rješenje. Prema mršavim izvještajima, koji su dosad poznati, naginje i Mandatarna Komisija tome mišljenju. Ipak treba istaknuti, da imigracija mora da ostane u mnogome pogledu ograničena i to iz čisto ekonomskih razloga. Nade, koje smo polagali u duhanske nasade, tek su se djelomično ispunile. »Wasserkopf« Tel Aviv, taj grad nerazmjernih zračnih zvanja, na ekonomski sličnom tijelu židovske Palestine, pokazuje, da je i te kako potrebno ograničenje, ali pokazuje ujedno, da je izgradnja moguća samo na širokoj bazi poljodjelstva. S tim u vezi je opravdaniji zahtjev za državnim zemljištem, koje je obećano sa strane Engleske, a potvrđeno mandatom. Ako se novac Keren Kajemeta, koji danas mora da kupuje spekulacijom poskupljena zemljišta, bude mogao da upotrijebi za sanaciju i ameliaciju državne besplatne zemlje, ako se prišos Cijonističke Organizacije školstvu umanjiti za primjerenu svotu, koju treba da dađe palestinska vlada i upotrijebi za naseljivanje — u tom će slučaju i imigracija moći da se poveća, a da se ne ugrozi gospodarsko stanje zemlje.

Svakome političkome zahtjevu odgovara stanovito vrijeme. To je spoznala i Egzekutiva a i Kongres, koji joj je naložio intervenciju kod Saveza Naroda, gdje engleske interese zastupa naš odlični prijatelj Ormsby Gore, državni podsekretar u ministarstvu kolonija i član engleske donje kuće.

Mi pozdravljamo pravedne riječi Kenworthyja te želimo da ih shvatimo ne samo kao osobni izražaj, nego dijelom kao mišljenje engleskoga javnoga mnijenja i onih vladinih krugova, koji su odlučni za englesku politiku u Palestini. Dogadjaji u Siriji potvrđuju ispravnost Samuelove uprave u Palestini, ali dosadani uspjesi Cijonističke Organizacije u Erec Jisraelu dopuštaju proširenje te uprave u smislu Weizmannovoga pisma, o kojemu je Mandatarna Komisija u Ženevi imala da stvori svoj sud. Mi sumnjamo, da će taj sud u punome opsegu i odmah potvrditi naše zahtjeve. Ali Egzekutiva ne smije da sustane na tome putu. Židovski državnik, kako se Weizmann sam nazvao, uživa naše povjerenje, da će načinom, koji mu propisuju naši pravi interesi, znati da izvojsiti naše pravo.

NEMA REFERENDUMA ZBOG IZBORNOG PRAVA ŽENA.

Palestinski Mizrahi odustao je od svoja zahtjeva da se pita palestinski jišuv ima li se dati izborno pravo i ženama. O ovoj odluci izdao je Mizrahi objavu u kojoj se kaže da je on kao religiozna partija u 25 godina svoje djelatnosti sudjelovao na mnogim konferencama na kojima su imale žene i aktivno i pasivno pravo glasa. Obzirom na naročite prilike u Palestini i na to da se čitavom religioznom židovstvu omogućiti učešće u organizovanju jišuva, želio je Mizrahi da se u pitanju izbornoga prava žena nadje opće priznato rješenje za koje bi bio najbolji put plebiscit. Nakon što su ljevica i Mizrahi a i desno krilo primili taj prijedlog izjavio se jedan dio palestinskih rabina protiv toga, pa je time učinjeno da neki dijelovi palestinskog religioznog židovstva ne će sudjelovati u plebiscitu.

Time je onemogućeno da se ovo pitanje riješi parlamentarnim putem. Mizrahi drži zbog toga narodni referendum suvišnim. Krivnja pada zbog toga na one rabine koji su proklamovali zabranu referenduma i abstinenciju. Mizrahi će, jer uvidja potrebu organizovanja jišuva sudjelovati i bez referenduma u izborima za Asefat Hanivharim pa se nada da će religiozno židovstvo u Palestini koje želi izgradnju a ne razorenje jednako naći puta za učešće u organizovanju jišuva. (Ziko)

Dr. Josef Freud

Kobna je smrt nenadano pokosila jednoga od prvaka u kolu liječnika novog Erec Jisraela. Dne 4. novembra o. g. preminuo je u Jerušalajimu nakon kratke i teške bolesti docent dr. Josef Freud.

Težaj je to gubitak za naš maleni svijet. Težak je, jer malo ih je, koji su toliko dali, tolike mnogo stradavali, malen je broj sposobnih i toliko nesebičnih i čednih ljudi, kakav je bio pokojnik. Mi Židovi iz Jugoslavije u Palestini gubimo u njemu jednog od naših odličnih prijatelja u Palestini.

Bio je liječnik. Najprije saradnik svoga znamenitog rođjaka prof. Sigmunda Freuda u Beču, kasnije je radio na univerzama u Münchenu i Pragu te je mogao da postigne i profesuru, ali tek pod uvjetom. Desilo mu se kao i mnogim drugim sinovima židovskog naroda. Stavio je zahtjev, da se odrekne toga svog židovstva i primi kršćansku vjeru. Kao ponosan i samosvjestan Židov, on je to odbio. Docnije je ostavio svoju struku: psihijatriju i postao rentgenolog. U ovom svojstvu pozvan je na vršenje liječničke dužnosti u bolnici »Hadase« u Jerušalajimu, gdje mu obećase urediti lijepi institut za znanstveni i praktični rad. Ovaj se institut kasnije imao pripojiti našoj univerzi. Kad je došao ovamo, dade mu sobicu s aparatom »kao provizorij«, koji je potrajao pune 3 godine. Upravo dosta, da se pokojnik radeći naporno od jutra do mraka u opasnoj zoni rentgenovih zraka, a u nedovoljno izoliranom prostoru, uništi. Tako je postao žrtvom svog zvanja, svog vlastitog rada. Zrakama, kojima je izlječio stotine ljudi, polako je uništio sebe samoga.

Bio je rijedak čovjek. Bezgranično istinoljubiv, što mu je bila vječna zapreka. Svestrano obrazovan i talentiran, imao je duboko razumijevanje za sve i svakoga. Znao me je frapirati neobičnim znanjem o ekonomiji i poljoprivredi. Pored 10 i više sati dnevnog napornog rada u bolnici, nakon studija kod kuće, kasno u noć, šetajući jerušalajimskim ulicama on je znao iz rukava sipati ideje o nekim specijalnim kulturama palestinskoga tla, o terasiranju i oplodjivanju gologa krsa jerušalajimске okolice, judejskih brda, još je stigao da tačno pozna cijene pamuka i kaučuka na svjetskim tržištima, da diskutira o utjecaju američanske produkcije žita na razvitak poljoprivrede u drugim zemljama.

Tragika njegovog života bijaše, da je do gotovo pred samu smrt ostao samac. Nije našao, a nije ni tražio simpatija i prijatelja. Živio je povučen i ljudi, koji ga ne razumješe, nazvaše ga čudakom. Pače zapostavljao ga, jer je bio prečedan, nije znao da zahtijeva i iskorištava šanse života u svoju korist. »Orao samac leti, a jatimice gavran«... pjeva jedan pjesnik. Tek kad se pojavio znači neminovne smrti, nastade komešanje. Preko 60 liječnika iz cijele zemlje skupilo se oko njegovog bolesničkog kreveta, ali prekasno. Htjedoše ga spasiti transfuzijom krvi. Kad se u jerušalajimskim ulicama pročulo, da se traže ljudi, koji bi htjeli bolesniku dati dio svoje krvi, prijavilo se na stotine ljudi, koji se htjedoše odužiti svom liječniku i dobročinitelju. No uzalud.

Umro je dosljedno svom životu: kao što mu drac umire. On je prvi raspoznao svoju bolest i znao, da će smrt biti jedini liječnik. Hladnokrvno podnosio je ovu spoznaju. Do zadnjega časa sam je na sebi proučavao razarajuće djelovanje svojih inače spasonosnih zraka.

Na pogrebu ispratilo ga je ogromno mnoštvo svijeta. Ironija njegovog tihog i skromnog života. Nadgrobni govori redahu se jedan za drugim: ašamnu, ašamnu! Mrtvome Freudu bilo je priušteno, što nije bilo živome: razumješe ga i počastiše. Nazvaše ga halucom medju liječnicima.

Haifa, 8. novembra 1925.

Ing. Hugo Zaloscer.

Habima opet priznata ruskim državnim kazalištem.

Predsjednik moskovskih sovjeta Kamenjev saopćio je ravnatelju hebrejskoga kazališta u Moskvi, »Habima«, Zemaču, da je Habima opet ušesena u listinu ruskih državnih kazališta, i da će odsada redovito primati državnu subvenciju.

Krimski projekt

Londonski »The New Judea« od 23. pr. mj. donosi ovaj interesantan članak generalnog tajnika Cijon. Organizacije Israela Cohena, koji donosimo u cijelosti, kako smo to najavili u prošlom broju »Židova«.

Zanimivo je, da je, iako se već mnogo pisalo o novom planu židovske kolonizacije u Krimu, ipak razmjerno malo o tome poznato. Obujam diskusije o toj stvari nije ni u kakvom razmjeru s ono malo dosad poznatih činjenica. Te činjenice nijesu nipošto iscrpive, pa i drugi izvještaj konferencije u Filadelfiji, i ako zanimiv, sadržaje premalo sadržajnog materijala. Kad bi taj plan bio unutarnja stvar ruske vlade, bilo bi možda odviše zahtijevati potpuna i jasna izvješća. Ali kako je Rusija zahtijevala materijalnu pomoć od Židova izvana, i kako je ta pomoć apsolutno potrebna za uspjeh toga pothvata, čini nam se potpuno opravdanim, da zahtijevamo iscrpljivije informacije nego što smo ih dosada dobili. Prema riječima gospodina M. Bragina, inicijatora plana, radi se o naseljenju kojih 100.000 porodica, to jest pola milijuna duša, a g. Berger, koji sudjeluje u tom projektu kao agrikulturni ekspert, izjavljuje, da imade mjesta samo za 100.000 duša. Ta razlika je važna, za one, u čiju je korist plan stvoren i razumije se, da je od velikog interesa za one, koji su pozvani da dadu potrebni novac, ali, dabome, ne mijenja ništa na principu čitavoga pothvata. S druge strane čini se, da nema sumnje, da će ruska vlada naseljenicima darovati zemlju, koju je oduzela prijašnjim vlasnicima, te da će naseljenicima dati potrebno sjemenje i drvo. Ali još uvijek ne znamo, pod kojim će uvjetima židovski naseljenici dobiti tu zemlju, da li za uvijek ili ovisno o volji vlade i da li će biti ograničeni u uredjenju svojih ekonomskih poslova, svoga socijalnoga, intelektualnoga i religioznoga života. Ali i dok toliko malo znamo, moguće nam je, da prosudujemo taj plan.

Ako je sovjetska vlada odlučila, da stvori židovsko zemljoradničko naselje, jasno je, da to sve Židove izvan i unutar Rusije uvelike interesira. Kako je vlada te zemlje u prvom redu odgovorna za životne uvjete svojih podanika, razumije se samo po sebi, da ona u prvom redu kuša poboljšati njihov položaj, a da ne traži pomoći izvana. Ali kako su Židovi izvan Rusije bili naročito pozvani, da sudjeluju kod te zadaće, neizbježno je, da će njihovo stajalište biti kritično. Dapače i onda, ako potrebna sredstva dodju samo od američkih Židova, i oni u Evropi i oni na drugim kontinentima jednako su zainteresirani u stvari, koja se tiče židovskog naroda kao cjeline. U prvom redu treba opaziti, da vlada, koja je zatvarala sinagoge, zabranila učenje hebrejskog jezika, uništila hebrejske knjižnice, da se ta ista vlada ne skanjuje tražiti financijsku pomoć od Židova izvan granica svoje zemlje, za jednu internu ekonomsku izgradnju. Znači li taj korak, da je sovjetska vlada napustila svoju politiku religioznih proganjanja i odlučila, da svojim podanicima vrati duševnu slobodu, koju su uživali pod carem ili znači to, da dikta ekonomskih potreba nema ništa zajedničkoga s religioznom tolerancijom? U interesu ne samo onih, koji imaju da se okoriste tim planom nego i naroda u Rusiji uopće, nadajmo se, da je naša prva pretpostavka ispravna. Ali na svaki način želimo, da u toj stvari budemo uvjereni, budući da vrhovni komite, koji se na toj stvari bavi, sastoji od 7 članova, od kojih su četvorica komunisti, a od njih su trojica članovi Jev-sekcije, poznate židov. vladine sekcije, zloglasne poradi proganjanja židovskih institucija. Bez sumnje će Joint Distribution Committee i druge židovske organizacije u Americi koje su s njom spojene, da sakupe potrebne fondove, zahtijevati garancije sa strane vlade, da novo židovsko naselje bude židovsko u svakom smislu te riječi. Ali i ako se takove garancije dadu — i što više respektiraju, — čitav taj plan po mome mišljenju ne može da bude odobren po cijonistima.

Kako da cijonisti odobre taj projekt, dok ruska vlada ne prestaje s proganjanjem cijonista? Židovski narodni pokret je zabranjen i u Mađarskoj i Turskoj, ali nikakove se represalije ne poduzimlju protiv članova Cijonističkih Organizacija. Rusija je zaista jedina zemlja na svijetu, u kojoj je proganjanje cijonista sastavni dio vladine politike, koju ona sistematski i bezobzirno provodi. Gospodin Čičerin je demantovao to u razgovoru sa židovskom deputacijom pred kratko vrijeme u Berlinu, ali taj demanti ne možemo da shvatimo ozbiljno, dok imademo mnoštvo izvještaja sa strane cijoni-

sta, sumišljenika i sumišljenica, koji su bili zatvoreni, ni s kojeg drugog razloga, nego jer su cijoniste, koji su bili prognani u najzabitnije predjele Sibirije ili na ledeni Solovetski otok u Bijelom moru. Oficijelna je izlika često bila, da su ti cijoniste zatvoreni iz drugih razloga, te da su sudjelovali u proturevolucionarnom pokretu; ali ta izlika ne može nikoga da uvjeri, nego naprotiv potvrđuje, da se proganjanje cijonizma kao takovo ne da opravdati pred izvanjnim svijetom.

To uostalom nije prvi puta, da se predložio agrikulturni plan za poboljšanje položaja jednoga dijela židovstva. Takovi pothvati se nijesu izvodili samo u Sjevernoj i Južnoj Americi nego i u samoj Rusiji, ali do bilo kakvog uspjeha došlo nije — a često je bio uspjeh vrlo dvojen — nikad se nije domoglo židovskom pitanju kao takovom. Ovakovi su planovi samo filantropski, svi sadržaju galut sa svim zlom toga pojma i dosada su imali samo negativnu vrijednost u životu židovskog naroda. Zbog toga je dr. Herzl ponukao baruna Hirscha, da svoj novac umjesto u Argentini upotrijebi u Palestini i poradi istoga razloga je cijonistički kongres odbio plan židovske kolonizacije u Britskoj Istočnoj Africi. S toga razloga po mome mišljenju je nerazumljivo, kako ijedan cijonista može da odobri krimski projekt ili da obeća svoju aktivnu pomoć. Zamisao nekih, koji su zauzeli sličan stav, je ta, da Palestina nije dosta velika, da bi se u njoj mogli naseliti svi oni, koji žele ući u Zemlju, a imade mnogo Židova u Rusiji, koji ne mogu da odu onamo, pa bi prema tome bilo ispravno, da se nasele u zemlji, u kojoj obitavaju. Odgovor ovakvim cijonistima treba da bude taj, da kapacitet primanja još ni izdaleka nije u Palestini iscrpljen i da naprotiv Zemlja još može da primi bar deset puta toliko Židova, koliko ih sada tamo imade. Imade još dosta vremena, da se razmišlja o novim agrikulturnim kolonijama u diaspori, kad Palestina više ne će moći da primi daljnje useljenike.

Neki drže, da bojazan, te će drive za Joint nanijeti štetu Keren Hajsodu, ne može da bude prigovor čitavome planu. I zaista je poželjno, da se izvrši rezolucija primljena u Filadelfiji, po kojoj treba sakupiti 1 milijun funti za K. H. Ali ta se rezolucija nije pozabavila činjenicom, da od 15 milijuna dolara za Joint, imade da se upotrijebi 10 milijuna za stvaranje židovske naseobine na Krimu, pod upravom Komiteja, u kojem je većina bolševika, i pod kontrolom vlade, koja je povrijedila najsvetije osjećaje židovskoga naroda, i da će u slučaju promjene političkih prilika u zemlji — a tako daleko mora svatko da gleda — iza svega svoga rada kolonisti biti izvrgnuti istoj opasnosti, da budu raspršeni, kao što se to dogodilo prijašnjoj generaciji židovskih kolonista u Južnoj Rusiji prigodom posljednje revolucije.

Oni, koji su zasnovali Krimski projekt, imadu da nose tešku odgovornost za svoj pothvat. Ali nijedan cijonista ne može da ga gleda bez zabrinutosti, i ako nema s njime ništa zajedničko.

Izložba i sajam uzoraka u Tel-Avivu

U Tel Avivu održaje se sajam uzoraka i izložba produkata Palestine i Bliskog Istoka. To je prvi puta, što je u Palestini uredjena ta institucija za izmjenu i promet dobara. Sve iako je već prije bilo pokušaja u tom pravcu, oni su ostali izolovani, jer su bili neugledni i nesistematski. Sadašnja se institucija razlikuje od predjašnjih, što je izgradjena na osnovu programa, a koji se u nekoliko riječi može da svede na ovo: 1. propaganda za produkte Palestine (to-ceret haarec), 2. gospodarsko jedinstvo Palestine jevrejskog i arapskog naroda; 3. povezanost Palestine s cijelim bliskim Istokom u gospodarskom pogledu i 4. što veća neovisnost Palestine od produkata sa strane.

Sa stanovišta međunarodne trgovine Palestina se smatra još i danas zemljom Levanta. To znači, da je tržište, koje se može da snabdjeva jeftinim, ali stoga lošim produktima. Znači nadalje, da je onakvo tržište, koje može na se da primi suvišak produkcije industrijalnih zemalja. Medjutim se u zemlji već javlja reakcija na tu pojavu, a nosiocem joj je pokret za »to-ceret haarec« i. j. za domaće proizvode. Za sada postoji samo dobra volja za emancipacijom od vanjskih proizvoda, jer prema objektivnom stanju produk-

cije ista ne može da još podmiri svu potrebu zemlje, a u koliko se u zemlji poljodjelskih i industrijskih produkata producira, nisu svi sposobni, da se s obzirom na kakvoću, a i obzirom na cijenu (u Palestini nema zaštitne carine, već je u glavnom ostao još stari turski porez od 12% na sve produkte, koji se uvažaju odvajaju od vanjske konkurencije. Medjutim sama pojava toga pokreta pokazuje odlučnu samosvijest i jaku volju palestinske produkcije u cilju ozdravljenja i konsolidacije gospodarstva.

Sama izložba jest dakle u prvom redu manifestacija za taj pokret. Odlično je spremljena, a za prilike u zemlji upravo epohalna. Glasovi kritike hvale priredjivače sve iako ne fale ozbiljne zamjerke. Iznaša se na primjer, da izložba nije uspjela da objektivno prikaže poljodjelsku produkciju jevrejskih kolonija i mnogo drugo. No ako ćemo uzeti u obzir, da je to prva manifestacija te vrsti, te da će se idućeg proljeća, kad će se sajam ponovno da otvori, ti manji uvažiti i nastojati, da ih se popravi, onda je opravdana nada, da će sajmovi u Tel Avivu postati već naskoro važnim faktorom u gospodarskom i trgovačkom razvitku Palestine.

Tom optimističkom raspoloženju kod promatranja rezultata izložbe razlog je i taj, što se na tim sajmovima okuplja zaista čitava palestinska produkcija, t. j. arapska i jevrejska. Ovaj puta izložili su Arapi još u čednom opsegu, gotovo nezapaženo, no obećaje, da će to u proljeće popraviti svim mogućim sredstvima. S političkog stanovišta mora se ta pojava takodjer da pozdravi, jer znači napredak u pacifikaciji zemlje, u pacifikaciji odnošaja između novo naseljenih, agnih Jevreja i starosjedičkih Arapa.

Uprava sajma stavila si je u zadaću, da sajmovi budu reprezentativni za čitavi bliski Istok. Uspije li ta zamisao i stvarno, ne će to biti tek od probiti za Tel Aviv, već i za cijelu Palestinu. Može se mirno ustvrditi, da je danas Palestina ona zemlja na Levantu, gdje su političke i gospodarske prilike srazmjerno najsredjenije. I ako gospodarstvo trpi zbog problema, koji nastaju uvijek i neprestano kod svake imigracije ljudi i kapitala, te njihove kolonizacije, ipak se mora s druge strane da uoči one čimbenike, koji te negativne pojave palestinske kolonizacije ublažuju, a to su: 1. da su unatoč svih poznatih pojava, jevrejski halucim srazmjerno najbolji ljudski materijal za kolonizaciju, bolji nego iseljenici za Ameriku itd., jer imadu elana i privrženosti za stvar; 2. što u zemlju pritiče neprestano kapital, koji je u istinu premalen za nas, Jevreje, ali je rasudivši objektivno, za gospodarstvo zemlje od neizmjerne važnosti i probiti. Nema dakle razloga, da sumnjamo u mogućnost trgovačke izgradnje tel-avivskih sajmova za čitav bliski Istok, i ako su ovoga puta vidljivi tek prvi, čedni znakovi toga nastojanja. — Izložba sama imade ipak već i sada lijepe vanjske uspjehe. Posjetilo ju je do 3. oktobra o. g. trideset hiljada ljudi, a bilo je zastupano i mnogo inozemnih evropskih izlagača. Najviše su izložili Nijemci, više od Engleza, što je u ostalom vrlo zanimljivo i pokazuje njihovu veliku trgovačku agilnost.

Ovdje bi bilo mjesta, da se prozbori koja i o našim (jugoslavenskim) trgovačkim odnošajima spram Palestine. Svakako ta stvar iziskuje, da se naši privredni krugovi, koji osjećaju u tolikoj mjeri stagnaciju, te im jedva uspjeva, da nalaze prodje za svoje eksportne artikle, zainteresuju za gospodarske prilike u Palestini. Za proljetni sajam u Tel Avivu treba da se pripreve ponapose naši proizvođači cementa (samo dalmatinski dolazi u obzir; danas se isti eksportira u Palestinu preko Trsta kao talijanski fabrikat!); eksporteri drva (gradjevno drvo, drvo za sanduke narandža, eventualno i hrastovina za pokućstvo) te proizvođači umjetnog pokućstva; eksporteri stoke, osobito boljih pasmina za oplodjivanje itd. No prije svega treba da se naši trgovinski odnošaji normaliziraju, da se uredi konzularna služba, u koliko naš konzul u Egiptu ne bi mogao sam da svlada sav posao, da se urede izravne bankovne veze itd. No to tome svemu pozabavit ćemo se opširnije drugi puta.

D. n.

Iz štampe

»Obzor« od 12. novembra prenosi iz pariških novina ruske emigracije »Posljednja Novosti« skraćenu noticu o židovskoj kolonizaciji u Rusiji prigodom izdanja knjige »Židovski zemljoradnik«. Ta notica ima interesantnih podataka i konstatacija, pa je karakteristično, kako se u nekim ruskim emigrantskim krugovima gleda na momentano uvelike tretiranu poljoprivrednu kolonizaciju Židova u Sovjetskoj Rusiji. Zbog toga je prenosimo u cijelosti, kako je odštampana u »Obzoru«.

»Pitanje židovske kolonizacije na teritoriju S. S. S. R., napose u Ukrajini u posljednje se doba živo pretresa. Napose često o toj stvari piše pariško »Vozrođenje«, koje svjetsku politiku židovske kolonizacije energično suzbija. O tom pitanju zazimaju stanovište pariške »Posljednja Novosti«, koje pišu povodom nedavno izašle knjige u Rusiji »Židovski zemljoradnik« (1925.). Ta knjiga navodi točne statističke podatke o razdiobi novih kolonija u različitim gubernijama i o samom toku kolonizacije. Žid. kolonizacija provodila se još od carskih vremena i nije naime u bitnosti ništa novo. Na početku revolucije bilo je u Rusiji oko 80.000 židovskih zemljoradnika. Njihov je broj oko 1. siječnja o. g. činio već 100.000 (na 188.000 desjatina) i narastao je u prvom polugodištu 1925. za daljnjih 29.000 osoba, kojima je dodijeljeno 85.000 desjatina. U odnosu prema cjelokupnom broju židovskog pučanstva u S. S. S. R. (2.800.000), to dakako nije mnogo. »Posljednja Novosti« ne poriču židovskim građanima prava na izbor zanimanja, te u židovskoj kolonizaciji gledaju jedan od sredstava, kako se može suzbiti bijeda širokih židovskih slojeva. List si je svijestan pogodnosti susjedstva židovskih kolonija za ruske zemljoradnike. Radi se samo o tom, kakav će odjek proizvesti kolonizacija Židova među ruskim seljacima. Nužno je istaći, kakovim je fijaskom svršila predjašna ruska kolonizacija u Turkestanu i na Kavkazu i kako je sovjetska vlada radi nezadovoljstva među ruskim zemljoradnicima bila prisiljena prekinuti pregovore za zemljoradničku Kruppovu koncesiju i za nastambu talijanskih zemljoradnika. List dokazuje statistički, da sovjetska vlada posvećuje mnogo manju financijsku potporu akciji preseljenja ruskih kolonista nego smještanju Židova.

»Posljednja Novosti« nemaju ništa protiv toga, da izvjesni broj Židova bude koloniziran, ali se samo ne može saglasiti s tim, da ta akcija postane sistem, koji bi nužno doveo do nezadovoljstva«.

ORMSBY GORE O BUDUĆNOSTI PALESTINE.

Zastupnik ITA posjetio je povodom 8 obljetnice Balfourove deklaracije državnog podsekretara za kolonije Ormsby Gore-a, kad je boravio u Geneve-u, da ga upita o budućnosti Palestine. On je rekao, da se mnoga politička pitanja koja se tiču Palestine ne mogu sada javno diskutirati. Vrijeme još nije dozrijele da se izrekne konačna politička prognoza, ali jedno se baš obzirom na osmu obljetnicu Balfourove deklaracije može da izjavi: britanska vlada drži se Balfourove deklaracije i ne misli ni na kakovu promjenu svoje politike u Palestini. Odnosaji između Arapa i Židova su se popravili. Veseli ga što može da kaže, da su židovski kapital i židovski rad obogatili Palestinu, i da je židovska imigracija u svojoj biti zdrava. Naravno je da židovska imigracija mora da se prilagodi ekonomskim preduvjetima, kako bi se uklonila kriza koja bi mogla da urodi neželjenim posljednicama.

Židovi Jugoslavije Darujte obilne priloge za osnutak i uredjenje farme naših halucim u Erec Jisraelu.

IZ JUGOSLAVIJE

INVAZIJA ŽIDOVA I ŽIDOVSKOGA KAPITALA U JUŽNU SRBIJU.

Piše nam dopisnik iz Skoplja:

Na Vaše pitanje obzirom na noticu u »Obzoru« mogu da Vam saopćim ovo:

Prije svega nije istina da postoji sada invazija židovskoga elementa i židovskoga kapitala iz Soluna. O ovakvoj invaziji nije nikada dosada bila riječ, i o njoj se uopće ne može govoriti. Može se dokazati da na pr. u posljednje dvije do tri godine nije poznat slučaj, da bi se uselio ma ijedan Židov iz Soluna ili iz drugih krajeva Grčke. Istina je da u Južnoj Srbiji imade solunskih Židova, koji stanuju tu već odavna prije rata, pa su pretežitim dijelom postali državljani kraljevine SHS., a godine 1917. doselilo se još nekoliko njih nakon velikoga požara, koji je te godine harao u Solunu, pa je većina njih primila naše podanstvo ili nastoji da ga stekne. Broj tih solunskih Židova, koji gotovo svi stanuju u Skoplju, ne čini ni 5% židovskoga elementa Južne Srbije. Ovako dakle izgleda židovska invazija iz Soluna, ako se ne promatra kroz naočare, kojima je gleda notica u »Obzoru«.

U toj notici nastoji njen autor da sakrije pravu svrhu, što mu na kraju dakako ne polazi za rukom. Dosljedno naslovu govori o prijetećoj invaziji grčkih Židova itd., a prava mu je namjera da istupi protiv izgradnje tvornice sapuna, o čemu će kasnije biti riječ. Da budem stvarniji hoću Vam da dadem koliko je moguće, odgovor na sadržaj toga članka.

Tvrđnja, da je dosada priličan broj eksporta u Južnoj Srbiji bio u našim t. j. rukama srpskih podanika, nije ispravna, naprotiv je tačno, da je eksport u regiji Skoplja bio od iskona u rukama solunskih izvoznika, jer je ovdašnji eksport bio uvijek ovisan o solunskom tržištu. Ovako je bilo prije i nakon oslobođenja, kad su izvoznici bili u Solunu, a u Južnu Srbiju slali u sezoni svoje kupce, pa bi ovako izvozili naše produkte. Sada se tek može da konstatira pokret koji ide za tim da obavi izvoz produkata iz Južne Srbije direktno mimoilazeći solunske izvoznike posrednike. Tako je na pr. čitava žetva opijuma i kokona bila prodavana solunskim izvoznicima, koji su je onda prodavali dalje u Englesku, Italiju itd. Sad si mnogi trgovci u Južnoj Srbiji udešavaju izravnu vezu sa potrošačima u raznim zapadnim zemljama, a među njima imade mnogo Židova, ali tek nekoliko gore spomenutih iz Soluna. Ali upravo ovim posljednjima treba da se zahvali što je istrgnut eksport iz ruke Soluna. Značenje izvoza je u tome da u državu dotiče protuvrijednost u novcu, pa je svejedno po gospodarstvo jedne zemlje, je li izvoznik pripadnik ove ili one konfesije. »Obzor« tvrdi, da smo ovdje imali lijepo razvitu industriju zelenog sapuna, koja je potjecala još iz turskog vremena, pa se tuži, da joj prijete opasnost da će potpuno propasti, ili prijeći u ruke stranaca — solunskih Židova. Ali zaboravlja spomenuti da su te tvornice osnovale isključivo solunske tvrtke. I ako su nastale nove tvornice traže konzumenti solunsku marku, jer naši produkti ne dostižu kvalitetu solunskih. Najuglednija solunska marka »Leon« planirala je nakon oslobođenja da u Južnoj Srbiji izgradi svoju tvornicu, ali su izvršenje toga nauma s uspjehom zapriječile domaće tvornice. Ovdje se govori da je u projektiranoj tvornici sapuna Taze Stajića interesirana i solunska židov. tvrtka »Leon«. Zbog toga konkurenti provode živu kampanju da se onemogući osnutak te tvornice. Da im bude uspjeh kampanje što sigurniji zavili su svoju akciju u nacionalni plašt. Pa budući da se radi o židovskoj tvrtci iz Soluna govore o invaziji židovskog elementa i kapitala iz Soluna u Južnu Srbiju.

B. J.

KONFERENCIJA MESNE CIJONISTIČKE ORGANIZACIJE U BEOGRADU.

Na dan 15. o. mj. pre podne održana je u sali kluba »Jedinstvo« konferencija, na kojoj su podnešeni referati o Sav. Veću, održanom 18. i 19. X. u Zagrebu i o stanju naše haluč. farme u Erec Jisraelu. Prvi je referat održao g. Avram Koen. u kome je izložio ceo tok rada ovog Veća i donešene zaključke, kao i objasnio važnu ulogu i zadaću beogradske delegacije u svim granama rada ovog Veća. Ističe važnu odluku o prenosu Kuratorijuma Kerene Hajesoda za celu zemlju u Beograd, te ćemo imati veliku zadaću, da ovaj najvažniji organ razvijemo do potpunosti. Drugi

referat održao je dr. Fridrih Pops, koji izlaže način naše opšte kolonizacije u Erec Jisraelu, te detaljno opisuje dosadanji rad na osnivanju naše farme, te iznosi potrebu, da izvedemo zaključnu akciju u materijalnom pogledu, koja je potrebna, da bi se najzad ovo delo u najskorijem vremenu izvelo. O ovim referatima govori g. dr. David Alkalaj i g. dr. David Albala, te se zatim razvija živa diskusija o hebraizaciji, o osnivanju pro-palestinske siccije, o kolonizaciji, o sefardskoj organizaciji, o radu za Jevr. Nar. Fond i o potrebama ovdašnje omladine u kojoj učestvuju gđja. Laura Haim, i gg. David Lev i Fortuna, Sime Leović, Kalman Löbl, dr. Salomon Alkalaj i David Rubenović. Ova je konferencija u svemu uspela i zaključena je izjavom, da će M. C. O. voditi računa o svima izraženim željama, te se prilazi izboru odbora za praktično izvođenje zaključnu akciju za haluč. farmu.

A. K.

Službena saopćenja

POVJERENICIMA ZA KEREN KAJE-MET!

Pozivlju se svi povjerenici da smjesta obračunaju akciju povodom proslave obljetnice Balfourove deklaracije, te da do konca mjeseca jave, koliko su škrabica ispraznili, i koliko novih smjestili. U savezu s time ponovno upozorujemo, da treba škrabice bezuvjetno svaki mjesec isprazniti.

Većina povjerenika nije još ništa javila o priredbama u njihovim mjestima za ovogodišnju

Hanuka akciju.

Naglašujemo, da je Hanuka akcija jedina i posljednja akcija u I. četvrtgodištu i da treba prema tome i nastojati, da rezultat bude takav, da nam omogućí namaknuti kontingent.

Za Hanuku dobit ćemo umjetnički izrađene

Trenderle

iz Erec Jisraela. Narudžbe neka se odmah šalju na upravu, Zagreb, Ilica 31. III.

Uprava Keren Kajemet Lej Israel.

IZ PALESTINSKOGA UREDA.

Linija Konstanca — Hajta — Jafa.

Otvorena je nova linija iz Konstance u Palestinu. Prvi brod te linije polazi iz Konstance 4. decembra pa će svakih 14 dana t. j. svakoga drugoga petka odlaziti brod iz te luke u Palestinu. Prvi razred te linije stoji 14.000 leja, II. razred 9.000 leja, III. razred bez kreveta i hrane 2.800 leja sa krevetom i ritualnom hranom 3400. III. razred za emigrante sa skupnom kabinom bez kreveta i hrane 2.200 leja, sa krevetom i ritualnom hranom 3100.

Turističke grupe od najmanje 10 osoba dobivaju u svim razredima izuzevši kod stavke imigranata popust od 10 posto. Karte prvoga i drugoga razreda mogu se kupiti najednom za put u Palestinu i natrag, kod čega se ukupno dobiva popust od 25 posto. Kod karata trećega razreda sa krevetom i hranom nema te pogodnosti, a karte trećeg razreda bez kreveta i hrane za tamo i natrag stoji svega 5600 leja.

O svim detaljnim podacima izvještava direktno svakoga interesenta Palestinski Ured, Zagreb, Ilica 31. III.

Čitamo u broju 19. telavivskog »Mishar vtaasija«: »Gospodin Vajhman iz Tel-Josefa, boravi sada izvan zemlje, pa će otputovati u Jugoslaviju, da kupi magjarskih kobila za gospodarstva Gduda.«

Imigracija studenata i srednješkolaca.

Ovom je uredu stiglo saopćenje Palestinske Egzekutive u stvari dozvole imigracije onim jevrejskim studentima i djacima srednjih škola, koji hoće da studiraju u Erec Jisraelu. Interesenti neka se obrate za detaljnije upute Palestinskom Uredu.

Sa sjednice Radnog Odbora. Na svojoj sjednici od 18. o. mj. Radni je Odbor u vezi sa posjetom g. Usiškina raspravljao o njegovom putu i o tekućim pitanjima halučke farme, koja se prigodom njegova boravka treba da urede. Nadalje je Radni Odbor raspravljao o agitaciji u općim cionističkim stvarima, koja treba da se paralelno provadja sa onom za Keren Kajemet.

U stvari šekela obratit će se ponovno Radni Odbor Egzekutivi u London zbog odmjerenja njegove višine. U vezi s time riješene su direktive Egzekutive i Akcionog Odbora u stvari raspačavanja šekalim.

Iz uredništva. Upozoravaju se svi suradnici »Židova«, povjerenici Keren Kajemeta i Mjesne Cionističke Organizacije, da se redakcija za članke završava svake srijede u podne, a redakcija za vijesti i notice svake srijede u 18 sati.

K izvještaju o Saveznom Vijeću.

Gospodin Iso Hermann iz Sarajeva moli nas, da obzirom na nepotpunost izvještaja o Saveznom Vijeću i to zbog nejasnosti stenograma konstatiramo sljedeće:

1) Na početku svoja govora naglasio je g. Hermann, da je pripadnik grupe oko »Narodne Židovske Svijesti«, ali da prisustvuje Saveznome Vijeću kao član Saveznog Odbora a ne kao delegat te grupe.

2) G. Hermann nije rekao: »Ako smo mi za bratstvo i jedinstvo onda ne stoji ono, što govori dr. Albala i grupa oko »Narodne Židovske Svijesti«, nego je rekao: »Ako grupa oko »Jevrejskoga Života« tvrdi, da smo braća i to bez razlike, je li tko Sefard ili Aškenaz, da možemo zajednički raditi, onda trebaju to dokazati, odnosno djelima opovrći ono, što je ovdje iznio dr. Albala i što veli grupa oko »Narodne Židovske Svijesti«, a to je separatizam!»

3) PARSUS, koji počinje: »Meni je kazao Kajon, može se pokušati...«, a završava rečenicom: »Taj povjerenik za Keren Kajemet bio bi most, jest citat onoga što je gospodin Kajon rekao gospodinu Hermannu.

Iz zagrebačkih društava

Židovsko Narodno Društvo u Zagrebu.

U smislu društvenih pravila sazivamo redovitu glavnu skupštinu za dan 26. novembra 1925. u 1/29 sati u večer u vijećnici Židovske bogoštovne općine sa sljedećim dnevnim redom:

1. Izvještaj upravnog odbora (tajnika, blagažnika i dr.).
2. Izvještaj nadzornog odbora.
3. Podijeljenje odrješnice upravnom i nadzornom odboru.
4. Izbor novog upravnog i nadzornog odbora.
5. Eventualija.

Odbor Židovskog Narodnog Duštva:

Eugen Berl v. r., Dr. Neuberger v. r.,
potpredsjednik. tajnik.

IZ ŽID. NAR. AKAD. DRUŠTVA »JUDEJE«, ZAGREB.

Novoizabrani odbor »Judeje« odlučio je prema zaključcima glavne skupštine, da se imadu održavati za članove, seniore i žid. gradjanstvo redovita sjela, a osim toga da se imadu osnovati grupe, koje će se baviti potanje sa raznim aktualnim temama.

Prvo sjelo u zimskom semestru održano je 12. o. mj. u Vijećnici žid. bog. općine. Nakon rije-

šavanja tekućih društvenih poslova te razlaganja predsjednika h. Schweigera o smjernicama rada društva u zimskom semestru, održao je h. Albert Weiss predavanje Židovi u antropologiji. Predavač je osvijetlio mnoga pitanja, koja su s time u vezi te iznio razna naziranja, a obrađujući napose fiziološka svojstva Židova, dok će se u jednom drugom predavanju osvrnuti na duševna svojstva Židova. U debati koja se je nadovezala na predavanje, sudjelovali su have- rim Franjo Zentner, Joel Rosenberger i Moše Schweiger, dok napose treba istaknuti interesantna razlaganja h. Branka Gostla, koji se je pozabavio sa modernim nazorima o rasnim pitanjima. — H. Filip Reiner izvijestio je o akciji svih kulturnih i političkih akademskih društava u stvari protesta proti zlostavljanju jedne studentice kod zagrebačke policije, kojoj se akciji pridružila i »Judeja«. — H. Filip Reiner govori zatim o potrebi, da se razna akademska nežidovska društva upute u nastojanja i zadaće cionizma, jer su jedna krivo, a druga nisu uopće o tom upućena.

Sljedeće predavanje hav. Alberta Weissa: Židovi u psihologiji održat će se u subotu dne 21. o. mj. u pol 9 sati na večer u Vijećnici bog. općine.

Osnovana je grupa »Judejanaca«, koja se redovito tjedno sastaje, a bavi se potanje sa raznim, a napose cionist. pitanjima. Dosad se bavila pitanjima zadnje sjednice Akcionoga Komiteja i pitanjem Krimskog projekta. Jedan je sastanak bio posvećen pojavi Isusa Krista. — Osnovan je referat, koji će se u zajednici sa referatom u R. O. Saveza Cionista brinuti za akciju za Narodnu Biblioteku u Jerusolimu.

JAVNA PREDAVANJA U »JUDEJI«.

Odbor »Judeje« se je pobrinuo, da se na sije- lima »Judeje« održi niz javnih predavanja o raznim židovskim i cionističkim temama, pa se zato već obratio na neke ugledne židovske ličnosti. Ta će se predavanja održati kao za članove i seniore »Judeje«, tako i za ostalo židovsko gradjanstvo. Ta predavanja, koja će često biti spojena i sa diskusijom, održavat će se u Vijećnici bog. općine (Palmotičeva ulica 16) svakoga tjedna.

U srijedu, 25. o. mj. u pol 9 sati na večer govori Dr. LAVOSLAV SCHICK o temi: ŠTA SE O ŽIDOVIMA TOKOM VREMENA PISALO.

U četvrtak 3. decembra u pol 9 sati na večer govori g. UNIVERZITETSKI PROFESOR Dr. GRGA NOVAK o temi: ULOGA ŽIDOVA U TRGOVAČKOM RAZVITKU DALMACIJE.

Zbog univerzitetskih ferija nastavit će se s predavanjima u mjesecu januaru.

HUG — IVRI.

Sljedeći sastanak Hug - Ivrija održat će se u utorak 24. o. mj. u 8.15 na večer.

Iz Židovskog Omladinskog Kola u Zagrebu. Na sjelu, koje se održalo u nedjelju dne 15. o. mj., predavao je gosp. Lav Stern o postanku i razvitku političkoga cionizma i Cionističke Organizacije. U odljem informativnom predavanju iznio je gosp. Stern sve važnije momente, na kojima počivaju zasade političkoga cionizma i u krupnim je potezima prikazao razvitak organizacije sve do naših dana.

U nedjelju dne 22. o. mj. govorit će gosp. Lav Stern o cionizmu u Jugoslaviji i o Savezu Cionista. Sjelo počinje u 2 sata poslije podne, a održava se u vijećnici bogoštovne općine.

JULKA GERŠKOVIĆ

ALEKSANDAR LANG

Sl. Požega

Bizovac

zaručeni.

U mjesecu novembru 1925.

Trgovina B. Hoffmann, stara i ugledna zagrebačka tvrtka, slavi ove godine 25-godišnjicu svo- ga opstanka. Upozoravamo na njen oglas u ovom broju.

Šport i gimnastika

PUTOVI ZA UNAPREDJENJE ŽIDOVSKOG ŠPORTA U JUGOSLAVIJI.

Donosimo ovaj članak poznatoga stručnjaka na polju športa, bivšega olimpijskoga trenera Jugoslavije za atletiku, akademskog učitelja športa gosp. R. J. Hokea.

Gosp. je Hoke svoja opažanja iznio na temelju iskustva, koje je stekao radeći u mnogim žid. centrima i došavši u doticaj sa židovskim šport- tašima (on je trener za laku atletiku u zagrebačkom »Makabiju«) mnogih mjesta naše Kraljevine.

I ako se ne slažemo s g. piscem u svemu što on iznosi i ma da je članak mnogo izgubio na aktuelnosti, jer je glavni njegov zahtjev, čini se, oživotvoren osnutkom Okruga Svjetskoga Saveza »Makkabi«, donasmo ga, jer se nadamo, da će biti doprinos podizanju interesa za tjelesnu odgoju to više, što ukazuje na bitne momente, na kojima se može s uspjehom razviti intenzivan rad Okruga. (Uredništvo.)

O važnosti tjelesnog preporeda židovskog naroda. Snaga i zdravlje, ekonomska djelatnost i moralna sposobnost naroda uvelike su uvjetovani dobrim fizičkim uzgojem njegovim. Tjelesna se odgoja, u pravom smislu riječi, u širokim masama židovskog naroda žalost još ne provodi, premda je iz sredine njegove proizašao velik broj svjetskih prvaka u športu. Sjetimo se samo Grka: njihov je odgojni ideal bila potpuna harmonija duha i tijela. Znanstvena izobrazba njihove mladeži bila je sasvim u okviru te harmonije. U protivnosti sa tim grčkim odgojnim idealom gleda sadašnjica savršenstvo čovjekovo u intelektu. Današnja odgoja, osobito ona židovskoga djeteta, upravljena je samo na razvoj duha, pa tako nedostaje duševno-moralnoj odgoji sve više i više poletna životna snaga.

Židovski narod treba da kroči i da preza prema naprijed poput ostalih naroda. Živimo u vrijeme, gdje sama riječ sa katedre i propovijedao- nice ne podiže više moral. Materijalizam ispunjava i zarobljuje naše tijelo svim niskim požudama i strastima, pa treba to tijelo izvući iz kala, gdje je osudjeno na propast i povesti ga putovima razuma. Treba dakle započeti sa tjele- lom, a ne sa moralom i etikom, koji su mu otudjeni. U današnje vrijeme može duševna obnova da kroči samo preko tjeles- ne. Veselje nad preporedjenim tijelom je važno i dobro odgojno sredstvo. Ono često uzdiže čovjeka gotovo nečujno do visina, gdje stoluje harmonija i kultura.

Čin traži rad na tjelesnom podizanju. Karakter i način, kako se taj ima vršiti, pokazuje nam stara Helada. Veliki zakonodavac Solon uzdigao je gimnastičku izobrazbu do državnog uzgoja. Gimnastika, vježbanje, igra i šport postali su gradjan- skom dužnošću. A na njoj se gradila kultura i vaskoliko narodno djelovanje.

Amerikanski, njemački i švedski stručnjaci na polju tjelesnog uzgoja u pravu su, kad označuju snagu i zdravlje najvećim životnim odgojnim faktorom.

Židovski narod mora naći puta, koji će u pra- voj i odgovarajućoj formi dovesti njegovu masu do te spoznaje.

★

Putovi do fizičkog preporeda. Radostan je znak, da su neki židovski krugovi u Jugoslaviji spoznali vrijednost i važnost tjelesne kulture i da žele tjelesno vježbanje, da prošire u najšire slojeve židovskog pučanstva. Gradovi, u kojima su Židovi u većem broju, imaju već svoje vlastito športsko ili gimnastičko društvo. Promotrimo li pak djelovanje tih društava, spoznat ćemo, da samo vrlo maleni procenat židovskoga pučanstva radi aktivno u njima. Veći dio židov- skih sugradjana nema još za to pravoga razumi- jevanja, ne dostaje mu nutarnjega osvjedočenja o vrijednosti i važnosti snažnoga mladoga židov- skoga naraštaja, »Muskeljudentuma«. Da široke mase jugoslavenskih Židova imaju više razumije- vanja i smisla za svršishodno njegovanje tjelesne kulture, ne bi bio slučaj, da se sva gotovo, i ona- ko u neznatnom broju postojeća, židovska šport- sko-gimnastička društva moraju vječno boriti sa financijskim i ostalima, za normalni rad nezgodnim poteškoćama.

Književni ogled

Što valja dakle učiniti? Židovske bogoštovne općine svakoga mjesta trebale bi se pobrinuti, da se, kako je gore spomenuto, kultura shvati sa prave njene strane, i da se više brige posveti tjelesnom uzgoju mladoga židovskoga naraštaja. Na taj bi način u najskorije vrijeme nastala i mogla započeti radom mnoga židovska gimnastička i športska društva. Ova bi pak morala biti upravljana i vodjena po jednom vrhovnom športskom forumu za Jugoslaviju i po njemu poduprta u tehničkim stvarima. Trebalo bi dakle stvoriti jedan židovski športsko-gimnastički savez, kojemu bi bila glavna briga i svrha poduprijeti i brinuti se za valjani razvoj vježbanja, igre i športa među Židovima zemlje, a osobito da bdije nad odgojem mladeži u pojedinim židovskim bogoštovnim općinama. U daljem slijedu valjalo bi pomoću liječnika, pedagoga i gimnastičko-športskih, tehnički sposobnih ljudi odgojiti i stvoriti u okviru kratko- i dugoročnih kurzeva sposobne učitelje za pojedine grane tjelesnih vježbi.

Židovski šport u Jugoslaviji mora vazda da kroči drugom stazom, nego postojeći opće športski jugoslavenski savezi. On mora da bazira na sasvim drugoj osnovici. Njegov cilj mora da bude tjelesna odgoja, okupljanje židovstva u jednovitu cjelinu. Priključak na postojeće opće športske saveze, odnosno takmičenje između žid. društava sa ostalima ne bi smjelo uslijediti tako dugo, dok žid. društva i njihovi članovi ne budu na istoj onoj tehničkoj visini, kao što ne židovska, koja bi izjednačenost dozvoljavala mjerenje snage sa športašima ostalih saveza, bez štete za normalni razvoj šport. društava. Židovski šport u Jugoslaviji još je vrlo mlad, pa ipak je dokazao u borbi sa ostalima športašima na športskom polju, da uspješno kroči prema naprijed.

Budu li odgovorni židovski faktori shvatili svoju zadaću u podizanju tjelesne obnove prema naprijed rečenome, tad ne će izostati uspjeh u učinjenom poslu i u uzornoj tjelesnoj odgoji i ne će to samo biti dobitak za židovsku cjelokupnost, već će svaki pojedinac pokročiti korak naprijed k ljudskom savršenstvu.

R. J. Hoke.

IZ OKRUGA SVJETSKOG SAVEZA »MAKKABI« ZA KRALJEVINU SHS.

Sa I. sjednice vodstva Makabi okruga, održane 16. XI. 1925.

Predsjednik dr. Zwieback nakon otvorenja sjednice iznaša kratak historijat oko osnutka Okruga te radni program.

Čita se zapisnik Konstituirajućeg Vijeća, koji će se predložiti slijedećoj glavnoj skupštini na verifikaciju i dopis poslan svim začlanjenim društvima, prema kojemu imadu društva da pošalju prepis društvenih pravila kao i ispunjeni upitni arak. Nadalje se čita dopis »Makkabi« Weltverbandu, u kojem se prima na znanje naš osnutak kao i izabrani odbor. Makkabi Weltverband će izdati jedinstvene iskaznice za sveukupno članstvo. Imade se tražiti uzorak ovih iskaznica.

Pravila okruga predana su nadležnim vlastima na odobrenje.

G. Příbram predlaže, da se hebrejska komanda, izdana po Makkabi Weltverb. razasala svim društvima Okruga.

Imade se raspisati natječaj za sletske proste vježbe za muško i žensko članstvo. U tom smislu se imade od Makabija u Zagrebu zahtjevati pismene propozicije.

Na prijedlog g. F. Reinerja imade se urgirati kod društava, koja to do sada nijesu učinila, da nam čim prije odgovore na dopise, da pošalju prepis društvenih pravila, kao i prepis zapisnika odborske sjednice na kojoj prihvaćaju pristup u Okrug.

Službeni glasnik okruga je »Židov«.

Odbor Okruga.

Statistički materijal. Odbor okruga umoljava još jednom sva društva, koja to do sada nijesu učinila, da odmah odgovore na stavljene upite, da pošalju prepis pravila kao i prepis zapisnika odborske sjednice o pristupu u Okrug.

Odbor Okruga.

Najsolidnija bojadisaona i kemička čestiona

MAX PONGRATZ

Ilica 48. — Zagreb. — Ilica 48.

»Haaviv«, list jevr. mladeži (Zagreb, Bakačeva ul. 5. III.; pretplata 50 Din. godišnje). Ovaj naš najvredniji list ušao je već u četvrtu godinu svoga izlaženja. Izašla su već dva broja: za septembar i oktobar. U septembarskom broju, koji obiluje sa raznim lijepim, zabavnim i poučnim člancima, pjesmama te lijepim brojem zagonetaka, nalaze se i tri veoma uspjele slike sa ovogodišnjem Kempa Ahdut Hacofima na Bledu. — Oktobarski broj, koji je upravo izašao, imade slijedeći sadržaj: Starac (slika od Liliena); Slova (pjesma od Cvija); B'rešit (priča od Bjalilka); Sad osjećam da sam Židov... (pjesma od Rafael Simon Havereha); prikaz o životu i radu Mozesa Montefiore; odlomak iz knjige proroka Jeremije; Što je Palestina (pjesma od Cvija); Novi ljudi u Galileji (prema dr. Franz Oppenheimer); Dječak i haluci (priča od Slavka Biera iz Vukovara); Lastavica (pripovijetka od Jehude Steinberga); Pjesma o Gideonu (od Cvija); Š. Anski: Znakovi Mašijahovi; Alfons Dodet; Dofenova smrt. Zagonetke, opis igara; imena odgonetača završuju ovaj uspio broj. — Nema mnogo smisla, da i opet naročito naglašavamo važnost »Haaviva«. Ali uvijek iznova treba da se ponavlja; ne smije da bude i jedne židovske kuće u našoj Kraljevini bez »Haaviva«, jer treba da se znade: još uvijek nije »Haaviv« dovoljno raširen, još uvijek nije on materijalno osiguran, još uvijek nije dovoljno materijalno i moralno potpomognut. To treba da se znade i iz toga treba da se povlače konzekvence. — Unatoč svim poteškoćama marno uredništvo sprema, kako čujemo, za Hanuku lijep broj sa obiljem slika, pjesmica, priča i zagonetaka.

—ir.

»Gideon«. Kako saznajemo, imenovala je Hanhaga Saveza Žid. Oml. Udr. novi redakcioni odbor »Gideona«, u kojemu su Šalom Freiburger (Würzburg), Ješua Kajon, Filip Reiner, Joel Rosenberger (Zagreb) i Cvi Rothmüller (Würzburg). Redakcioni je odbor odlučio, da izgradi »Gideon« u dosadašnjem smjeru omladinskoga časopisa, koji nastoji da tretira i židovske i općenite probleme, koliko su od interesa za čitavu židovsku javnost. Osobita će se briga posvetiti originalnom stvaranju svih vrsta, koje je dosad bilo dosta zanemareno. Kako se na Vijeću Saveza, Cijonista pokazala jednodušna želja, da se taj list što izdašnije podupre, a kako su dosad već mnogi odlični sumišljenici pristali da stupe u kolo saradnika »Gideona«, ima nade, da će naskoro biti svladane i financijske poteškoće, pa da će izaći prvi broj sedme godine, koji se iza tako uspješloga broja 9.—12. nestrpljivo očekuje.

Stigli najmoderniji Pull-overi, Weste, svakovrsne čarape i rukavice

FERDO SCHWARZ I DRUG, ZAGREB

Ilica 45. Tel. 2-56.

Jurišićeva ulica 12. Tel. 6-34.

Trgovina gotovog rublja te pletene robe

LAVOSLAV FUCHS

Ilica broj 72 — Zagreb — Ilica broj 72.

Preporuča svoje bogato skladište gotovih odijela, kišnih kabanica, muških i ženskih štofova, platna, razne pletene robe, pluna itd. uz najumjerenije cijene.

Marko Schlesinger i drug

Manufakturna trgovina na veliko

Splavnica 1. — Zagreb. — Jelačićev trg 3.

Trgovina umjetničkih slika

IVAN ŽLIČARIĆ

Zagreb, Nikolićeva ulica 17.

Bogati izbor okvira, slika i najmodernijih dopisnica. — Preuzima uokvirivanje slika.

Brza i solidna podvorba!

VJESNIK SAVEZA ŽIDOVSKIH OMLADINSKIH UDRUŽENJA.

Broj 10.

20. XI. 1925.

IZ MISRADA S. Ž. O. U.

Proslava pete obljetnice Histadrut Klalit. U prošlom smo Vjesniku upozorili sva društva, da moraju početkom prosinca prirediti proslavu namijenjenu petoj obljetnici Opće Radničke Organizacije. Tom prilikom sjećamo ponovno sva društva, da bezuvjetno izvrše tu svoju dužnost te pripominjemo, da se u prilogu ovoga broja nalazi nastavak materijala za tu proslavu.

Hanuka-priredba. Budući da se Savez nalazi u kritičnom financijskom stanju, molimo i očekujemo od svih društava, da će nam poslati više nego obilgatnih 10% čistoga prihoda od priredaba.

Vjesnik. Umoljavaju se sva društva, a pored njih i pojedini članovi, da u roku od nedjelje dana bezuvjetno odgovore na ova pitanja: 1. što biva s Vjesnikom S. Ž. O. U., koji dobiva svako društvo; 2. tko sve čita ovaj Vjesnik bilo u »Židovu« bilo pripisan od Misrada; 3. vrši li se štogod od odredaba i poticajeva Vjesnika, dade li se izvršeni dio označiti postocima; 4. koje se stvari najviše vrše i na koji se obraća naročita pažnja; 5. doimlje li se Vjesnik manje ili više od cirkulara; 6. bi li bilo potrebno, da Vjesnik dobiva svaki član (izravno od Misrada ili po društvu kao lani) ili bi bilo zgodno, da društvo prima neki broj eksemplara pa da ih dijeli onim članovima, koji bi ga čitali, a nisu pretplaćeni na »Židov« ili je i jednon i drugo nepotrebno; 7. bi li trebalo Vjesnik promijeniti sadržajno i u kojemu smjeru; 8. kakvo je uopće mišljenje društva, odbora itd. o Vjesniku.

Ove odgovore trebamo, e da bismo znali urediti Vjesnik onako, kako je zaista najzgodnije.

Iz kulturnoga referata. Budući da se često traži materijal za rad, a mi ne možemo ništa poslati, jer nema stvari u srpsko-hrvatskom jeziku, odlučio je kulturni referat, da naposljetku ovaj puta organizira opsežnu akciju, kojom će se prevesti velik dio potrebnih djela, ponajviše kompendijskih prikaza različitih grana, a pored njih i lijepe literature. Za oto treba pomoći svih naših pismenih ljudi. Kulturni referat može samo onda organizirati dovoljnu akciju, ako mu se javi dovoljan broj saradnika. Neka se odmah javi kulturnomu referatu svi oni, koji hoće prevoditi iz hebrejskoga, njemačkoga madžarskoga ili kojega drugog jezika i neka označe: 1. iz kojega jezika žele prevoditi; 2. jesu li već štogod prevodili ili inače literarno radili, što i kada; 3. imadu li posebnih želja obzirom na struku ili djela; 4. koliko vremena mogu posvetiti prevodjenju; 5. traže li naknadu troškova ili kakvu nagradu. — Treba iskoristiti povoljno raspoloženje naše javnosti za kulturni rad! Treba stvoriti materijala, koji će se objelodaniti bilo u saveznim edicijama i biblioteci »Gideon«, bilo u našim glasilima bilo u izdanjima Zadruga, koja će se osnovati, čim se tude pokaže djelotvoran interes za njen rad. — Kulturni referat čeka vašu pomoć i saradnju!

Palestinska karta. Ona udruženja, koja su u prilogu prošlog Vjesnika dobila najnoviju kartu Palestine imadu za nju Savezu platiti 4 Din.

Društvene igre. Misrad može da uz veoma povoljne uvjete nabavlja različite dječje igre, kojima mogu da se osobito služe vodje dječjih grupa. Zasada možemo da vam pošaljemo Palestina-domino. Palestina-domino izdao je Keren Kajemet, pa je dobar materijal za propagandu Keren Kajemeta.

Igra je veoma jednostavna i interesantna, pa može da se raširi i u gradjanske krugove. Stoji zajedno s poštarinom Din. 25, a naručuje se direktno kod Misrada. Novac treba unaprijed poslati.

Šaljite odmah opširne izvještaje.

IZ OMLADINE.

Novisađ (»Ivrija«). Na koncu prošle školske godine izabrali smo slijedeći direktorij: Aurel Friedmann, Rudolf Friedmann, Aleksa Hajdu. Istovremeno smo počeli spremanje »fuksova« za »burševski« ispit. Predmeti su bili: historija cijonizma i hebrejski jezik. Medjutim kandidati na ispitu u glavnom nisu zadovoljili, pa je određen ponovni ispit, na kojemu su dvojica kandidata

položili, a dvojica pali (jedan je prije ispita odstupio). Sada vodi društvo sljedeći direktorij: Bacskai, Guttmann, Kacaš, a imamo četiri tečaja: historija cionizma (Guttmann), hebrejski jezik (Kacaš), povijest židovstva (Bacskai) i palestiniografija (Hajdu). Adresa ostaje: A. Hajdu, Lukijana Mušickoga ulica 8, Novisad.

Sanski Most (»Cijon«). Odmah po povratku sa sleta održali smo II. redovitu glavnu skupštinu, na kojoj je izabran sljedeći odbor: Sarina E. Levi, predsjednik; Mordo Kabiljo, tajnik; Albert Albahari, blagajnik; Matilda Levi, knjižničar; Sarina E. Levi, povjerenik za K. K. L. i rad s djecom; Mordo Kabiljo, povjerenik za »Gideon« i »Haaviv«. Sastanci se održavaju svake subote. Učimo hebrejski i to u dvije grupe. »Gideon« ima 7 pretplatnika, te je prema tome svaka jevr. kuća, u kojoj ima omladine, preplaćena na »Gideon«. Za Hanuku mislimo prirediti za djecu i omladinu Hanuka-popodne, a na večer i za starije Hanuka-sijelo. Rad s djecom već je započeo.

Subotica (»Hakoah«). Na izvanrednoj glavnoj skupštini, održanoj u nedjelju, 8. XI. izabran je sljedeći upravni odbor: Predsjednik: g. Henrik Löwenthal; II. predsjednik: g. Franjo Löwy; I. potpredsjednik: h. Abriš Vadnai; II. potpredsjed-

nik: h. Hinko Keller; I. tajnik: h. Vilim Hömig; II. tajnik: h. Ladislav Fischer; bilježnik: h. Josip Hahn; blagajnik: h. Ladislav Berger; kontrolori: h. Nikola Baroš i Nikola Polak; kvestor: h. Dezider Engler; knjižničar: h. Ladislav Pressburger; članovi odbora: haverim dr. Mirko Vidor, Elemer Šugar, Aladar Hirt, Emil Fellner, Gjorgje Klopfer, Ljudevit Klein i Mihajlo Dajč; zamjenici članova odbora: haverim Andrija Kleinhut, Ladislav Mittler i J. Kemenj. — Društvena adresa je sljedeća: V. Hömig, I. Sokolska ulica 10, Subotica.

Travnik (»Degel Jehuda«). Dne 4. septembra održana je glavna skupština. Nakon pročitanih referata izglasan je apsolutorij starom odboru i izabran sljedeći odbor za ovu radnu godinu: Predsjednik: Salomon Abinim. Tajnik: Mordo Salom, Blagajnik i Povjerenik za K. K. L.: Rafael Pinto. Povjerenik za »Haaviv«: Salomon Revizor; Daniel Salom. Odbornice: Vencija Kalderon i Hermina Spiegl. — Zatim je govoreno o smjernicama rada u ovoj radnoj godini. Zaključeno je, da se sedmično održavaju sastanci, da se veća pažnja posveti kulturnom radu unutar društva kao i radu za Keren Kajemet. Ujedno je na toj glavnoj skupštini promijenjen naziv društva u: »Jevrejsko Oml. Udruženje«.

Na malo. — Manufakturno vrelo. — Na malo.

O. PICK

Zagreb, Duga ulica 6.

U svakoj židovskoj kući treba da se čitaju židovske novine! Širite „Židov“!

Tko oglašuje, taj naprednije!

D. HIRSCHL I DR. ZAGREB
Grossmayerova ul. 5.

Prispjeli najnoviji engleski modni štofovi za gospodu i francuski za dame. Svila, krojački pribor. **Veliki izbor!**
 Vrlo niske cijene!

OVI USPJESI

Din. 400.000 sa srećkom br. 55591
" 300.000 " " " 24744
" 80.000 " " " 51412

Din. 60.000 sa srećkom br. 97646
" 40.000 " " " 50942
" 30.000 " " " 69950

sva samo
cijele srećke

dočim u zadnjih nekoliko mjeseci otpadaju sljedeći dobici na srećke kupljene kod nas:

Din. 500.000 na srećku broj 23990
" 250.000 " " " 82394
" 200.000 " " " 91787
" 200.000 " " " 78013
" 100.000 " " " 91792

Din. 100.000 na srećku broj 61642
" 60.000 " " " 22752
" 60.000 " " " 60343
" 50.000 " " " 16388

sve same
1/1, 2/2, 4/4
srećke

Glasni zgodici prema tome nijesu kod nas iznimka već tako rekuć na dnevnom redu!

Za I. vučenje XI. kola državne razredne lutrije, čije se prvo vučenje obavlja tik nakon nove godine t. j.

4. i 5. januara

mogu se već sada primati naručbe i predbilježbe

Bankovno komanditno društvo

A. REIN I DRUG, Zagreb

Gajeva ul. 8.

Trg I. broj 15.

Telefon 11-94.

Telefon 17-03 i 1-88

Ovdje otkinuti i priposlati!

Vučenje I. razreda: 4. i 5. januara 1926.

Bankovno Komanditno društvo

A. REIN I DRUG, Zagreb

Za I. vučenje XI. kola državne klasne lutrije naručujem ovime:

..... kom. cijelih srećaka po Din. 8) —
..... polovina " " " 40. —

Kupovnu cijenu ovih srećaka od ukupno Din.
doznačio sam danas pošt. uplatnicom
doznačiti ću Vam po primitku srećaka pošt. uplatnicom

Ime:

Mjesto:

Točna adresa:

SVE NEČISTOĆE LICA

kao: lišaje, prištiće, sujedice, krvave žilice itd. zajamčeno odstranjuje pariška emulzija »Visagine (visazin) Adelina Patti«, jedino perfektno i neškodljivo od mnogo liječničkih kapaciteta preporučeno sredstvo za pranje teinta, koje sprječava razvijanje nabora, te daje licu mladenački izgled i svježinu. Dnevno stizavaju brojne priznanice. Dobiva se u ljekarnama, drogerijama i parfumerijama uz cijenu od Din. 30.— po bočici. —

Glavno skladište za Jugoslaviju: ZAGREB, Gajeva ulica broj 8.

P A M U K A. ROMANO M O L I N O
 sve vrsti i Z A G R E B, žutica platno
 u svim brojevima Boškovićeve ulica broj 15 šifoni
Žuti — bijeli — farbani Brzojavi: DIANA Telefon broj 23-66 vata (za poplune)

JOSIP ENGLSRATH,
 draguljar.

Zagreb — Illica 5 — Zagreb.
 Utem. 1850. — Telefon 6-40.

Trgovina brašna i miodrija, Milana Zvezdića
 nasljednik

ŽIGA SCHULHOF

Zagreb, Jelačićev trg broj 6.
 Telefon broj 34.

Natječaj.

Židovska bogoštovna općina u Daruvaru traži sa nastupom odmah

kantora

koji je ujedno šohet ubodek i po mogućnosti vjeroučitelj i moel. Plaća po dogovoru.

Ponude obložene svjedodžbama dosadanjeg djelovanja imaju se upraviti na potpisano predsjedništvo.

Žid. bogoštovna općina u Daruvaru.

Josip Jolzer, predsjednik.

כשר Restauracija „KARMEL“

u prostorijama prijašnje restauracije Amdžela,
 Petrinjska ulica 26.

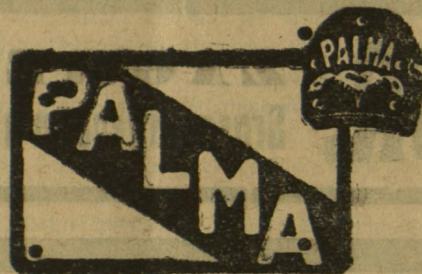
Solidna i dobra podvorba, vazda svježa i dobra kuhinja.

Abonenti dobivaju popust.

Za obilnu posjetu mol!

Restauracija „KARMEL“

Nosite radi njihovih
 mnogih prednosti

Kaučuk Pete i potplate.

STAKLANA

BRAČA GROSS

ILICA 84. ZAGREB Telefon 12-27.

Veletrgovina stakla porculana i kuhinjskog pribora.

Najjeftinije vrelo za nabavu:

Svih vrsti stakla
 Porculana
 Svjetiljaka
 Ogledala
 Okvira
 Staklenih ploča
 Raznog kuhinjskog pribora

NA MALO I VELIKO

Najveći izbor letvica za okvire.

Vlastita radiona okvira za slike i ogledala.

„M A C H E R“

Agentura za prodaju kuća i zemljišta.

Berislavićeva 4. - ZAGREB - Telefon 16-67.

Industrijalci, Banke-Bankari, Dioničarska društva, Amerikanci, advokati, lekari, senzali, trgovci, veliki i mali posjednici najprije, najlakše, najbrže, najjeftinije, najuspješnije možete kupiti-prodati kuće, vile, vinograde, gradilišta zemljišta, veleposjede, ako se obratite na opšte sa svog dobrog glasa poznatu koncesioniranu i sudbeno protokoliranu tvrtku „MACHER“

1900-1925

1900-1925

Povodom svoje 25 godišnjice prodavat će tvrtka

B. HOFMAN, Zagreb, Illica 12,

osnovana 1. novembra 1900

cijelo veliko skladište MANUFAKTURNE ROBE

duboko ispod nabavne cijene

od 1. novembra do 1. decembra o. g.

Prodajem sadašnje zalihe bit će omogućeno, da se na mnogobrojne želje cijenjenih mušterija preinači posao opet u specialnu trgovinu

oprema, rublja i platna

Svaka mušterija, koja u mjesecu novembru ako i postepeno kupi robe za Dinara 500 dobit će

badava jednu srećku

prvog Zagr. radničkog društva, kojom može u sretnom slučaju 1. decembra o. g. postati kućevlasnik, jer će se na taj dan izrebat 3 kuće u vrijednosti od Din. 650.000.—, 175000.— i 175000.—.